

SLOVENSKI

vestnik

TEDNIK ZA SLOVENSKO KOROŠKO

Slava junakom, ki so
padli v borbi proti na-
silju, za pravice vseh
zatiranih in za svo-
bodo svojega naroda

LETNIK I.

DUNAJ, V PETEK 15. XI. 1946

ŠTEV. 23

SLAVA PADLIM KOROŠKIM PARTIZANOM

Sedemdeset neuklonljivih src je padlo po gozdovih in dolinah Svinje planine. Sedemdeset src, ki so sledila klicu trpečega koroškega ljudstva in ki so videla pred sabo eno samo veliko dolžnost: izbojevati svobodo ter priboriti koroškemu ljudstvu njegove narodne pravice. Koga izmed sedemdesetih ni trepetajočih rok objemala ob slovesu njegova mati, žena? V koga se niso upirale velike, vprašanj polne oči njegovih otrok ali sestra? Komu ni brat stiskal rok in mu z mladim, zanositim glasom obljubljal, da pride kmalu za njim? Bolj kot drugi je teh sedemdeset občutilo trepet materinih rok, vprašujoče otrokove oči, zaskrbljeni, a trdni očetov pogled in solz ter ponosa poln dekletov obraz. A občutili so tudi tiho upanje in veliko vero, s katero so se dragi poslavljali od njih: Rešili nas bodo ti naši junaki stoletnega zatiranja in nam prinesli luč svobode in pravice.

Ni jim bilo mar, da jih bodo nacistični plačanci opljuvali z »banditi«. Stisnili so zobe in zapustili topli dom. Odšli so v deževno noč, mrzla tla so bila njihova ležišča. Puška je postala njihova zvesta družica, zato da si bodo priborili pravo družico — svobodno domovino.

Tedaj ko so nacistični propagandisti po rjovečih zvočnikih oznanjali svetu, da ni več slovenskega vprašanja na Koroškem, da koroških Slovencev sploh več ni, tedaj so zaživel koroški gozdovi južno in severno Drave, partizanska brzostrelka je zapela svojo pesem svobode od Gur do Osojskih Tur, od Pece do Djekš in do golih vrhov Svinje planine. Koder prebiva slovenski rod, povsod tam je vstal tudi slovenski partizan. Hrepenenje po resnični svobodi je zajelo vse slovensko ljudstvo, v zadnjo slovensko vas je odmevala bojna pesem slovenskega človeka, ki se je dvignil k upor, da bi zlomil nasilje in odpravil krivico.

Mnogi, ki so še pred nedavnim peli slavo našim borcem, jih skušajo danes zatajiti, zatajiti hočejo slovenske žrtve, ki so padle, da bi človeštvo za-

Kot žrtve ste padli v borbi za nas, da srečo, svobodo bi užival trpin. Do smrti svobodi je služil vaš glas, pogumno ste zrl v gotovi pogin.

A kadar svoboda zasiže nam spet in vaše se želje spolnijo, takrat se spominjal še pozni bo svet junakov, ki v grobu trohniijo.

V razkošnih palačah piruje tiran in v vinu utaplja bojazen a roka pravice že dviga se nanj in piše na steno mu kazen.

A prišel bo dan, ko se ljudstvo zbudi, se dvigne po zmagi k svobodi. Vam, bratje, pa pesem ljubezni doni in večna zahvala vam bodi!

živelu novo življenje v svobodi. Toda najvišje žrtve, ki jo zmore človek, ni mogoče izbrisati, kadar bi bilo to po volji temu ali drugemu oblastniku, kajti kri, ki je bila prelita v borbi za pravico, je neumrljiva.

Pozimi l. 1944-45 so slovenski ljudje na Svinji planini in ob njenem vznožju zaživel v novem upanju. V strahu so se stisnili nacistična in izdajalska srca. Slovenski partizan je bil osvobodilno borbo vedno bolj uspešno. Nacistične nasilnike je bolelo, da se je sploh razvil partizanski boj na Koroškem. V srce pa jih je zadelo, da so slovenski partizani ponesli plamenico svobode tudi čez Dravo in budili slovenskim ljudem zavest prav gori na narodnostni meji — na Svinji planini. In da so se ob njej v nemala tudi srca avstrijskih protifašistov. Bataljoni nadutih SS-ovcev so se zaman zaletavali v Svinjo in jo hoteli očistiti zanje tako pogubonosnih osvobodilnih borcev. Težka je bila borba na tem najsevernejšem delu Slovenske Koroške, a tudi zavest borcev je bila zato nezlomljiva. Niso poznali ne strahu, ne predaje — poznali so samo borbo do

zadnjega diha. Zato je spomin na te junake s Svinje planine za nas tembolj svet.

Spomnimo se mladih borcev, ki so padli nad Ožbaldom, ali onih ob vznožju Svinje planine, ali desetorice, ki so ob Dravi pustili svoja življenja, ali onih neustrašenih, ki so se bili visoko pod vrhovi Svinje planine posamič ali v majhnih skupinah proti naskakujočim bataljonom. Njih kri je rdečila globoki sneg, trupla pa so morilci prepuščali divjačini ali jih vlekli kakor ustreljeno divjad na ogled v dolino.

Spomnimo se nemih obrazov teh sedemdesetih: Mire Pavličeve, Mihaela Roža, Čarfa, Planinška Albina, Katrice Golobove... Nemj obrazi teh junakov žive med nami, žive s svojimi iskrenimi se očmi in poguma ter vere polnim izrazom. Nanje mislimo, kadar nam krivično dele pravico. Vzor so nam, kadar moramo izpolniti težke naloge. Vseh sedemdeset pa tudi večno strmi v nas in nas vprašuje s svojim jasnim pogledom:

»Mar smo zaman prelili svojo kri, zaman oznanjali pogum in vero in vam zaman s svojo borbo pokazali edino pravo pot? Ne, vemo, na tisoče pogumnih src danes neustrašno zre v bodočnost. Na tisoče rok prisega danes, da bodo izpolnile oporoko, ki smo jim jo zapustili. Ne obupajte, tovariši, mi nismo klonili, ko nam je bilo še veliko teže! Za velike stvari moramo veliko žrtvovati!«

Te dni bomo spremili teh sedemdeset junakov na pokopališče. Spremile bodo matere s ponosno zavestjo svoje sinove, žene svoje drage, svojci svoje najboljše. Vse ljudstvo Slovenske Koroške bo spremilo svoje najodločnejše in najboljše sinove. Zapeli jim bomo najlepšo žalostinko, a naša srca ne bodo obupavala v žalosti, temveč se bodo z vsem žarom napolnila z najsvejšim, kar so nam zapustili — z njihovo oporoko.

In kadar jo bomo zvesto izpolnili, takrat se bomo zopet sešli na njihovih grobovih. Naši glasovi bodo svečani, polni miru in tihe zahvale, ko jim bomo zapeli žalostinko.

Zasedanja Združenih narodov

Višinski o beguncih in preseljenih osebah

V mednarodni organizaciji za begunce je govoril delegat Sovjetske zveze Višinski o vprašanju beguncev in tako imenovanih preseljenih oseb. Dejal je:

»Med vojno je bilo na milijone ljudi pregnanih z rodni tal in odpeljanih v nemško fašistično sužnost, izročeni so bili pomanjkanju in trpljenju, neznošno težkemu delu, lakoti in fizičnemu uničenju.

Mnogo od njih se je po koncu vojne vrnilo v domovino. V zapadnih conah Nemčije, Avstrije in v nekaterih drugih zapadnoevropskih državah pa je po nepopolnih podatkih še danes več ko 1.200.000 beguncev in preseljenih oseb, predvsem iz Sovjetske zveze, Poljske in Jugoslavije.

Težak položaj teh ljudi še poostrejuje fašistični elementi, ki smatrajo za potrebno, da ščuvajo begunce in preseljene osebe proti lastni domovini, z vsemi sredstvi ovirajo njihovo vrnitev ter jih zlorablajo kot orodje za lastne napadalne namene in načrte proti državam, katerih državljani so begunci in preseljene osebe.

Pri teh beguncih in preseljenih osebah uporabljajo vsa sredstva in se ne strašijo prevare in nasilja. S takimi razmerami se ni mogoče sprijazniti. Organizacija združenih narodov mora nekaj ukreniti v vprašanju beguncev, da bo odpravila ta nevarni in nedopusten položaj.

KRITIKA MEDNARODNE ORGANIZACIJE ZA BEGUNCE

Sovjetska delegacija mora ugotoviti, da smatra načrt statuta mednarodne organizacije v zadevah beguncev za nezadovoljiv in ga bo treba temeljito zboljšati.

V načrtu statuta je na primer rečeno, da je prva naloga organizacije v tem, da pomaga beguncem in preseljenim osebam pri njihovi vrnitvi v domovino. Načrt statuta se ne omejuje samo na to nalogo, ampak predvideva tudi določbo, da se preseljene osebe lahko naselijo v deželah, kjer sedaj stalno živijo. Ta dostavek v resnici razveljavlja pomen glavne določbe. Mednarodna organizacija si ne more in ne sme postaviti naloge, da bo pospeševala preselitev beguncev v Kanado, Avstralijo, Brazilijo in druge južnoameriške države. Prav tako ne sme podpirati pridobivanja državljanstva v državah, kjer te osebe začasno žive.

KDO JE »BEGUNEC«?

V načrtu statuta prav tako ni zadovoljivo izdelana pravilna označba tistih ljudi, ki jih je treba smatrati za

begunce. To je potrebno zato, da bi onemogočili prakso, da nekateri preprečujejo beguncem povratek v domovino, ker jih k temu navajajo nepošteni nameni.

V britanski zasedbeni coni Nemčije je danes po uradnih podatkih v begunskih taboriščih 10 odstotkov ljudi, ki so med vojno sodelovali z Nemci. Ti ljudje jasno nimajo pravice, da bi jih smatrali za begunce. Kljub temu pa dajejo taboriščem svoj pečat. Nasprotno pa osebe, ki so resnični begunci in bi jih morala mednarodna begunska organizacija podpirati, niso priznani kot begunci in ne uživajo nobene podpore.

STALIŠČE SOVJETSKE ZVEZE

Višinski je izrazil mnenje Sovjetske zveze, da begunska organizacija ni pristojna za vse tiste, ki so se aktivno borili na strani sovražnika proti lastnemu narodu in proti vladni svoje države. Prav tako morajo biti izključeni vsi izdajalci in vsi tisti, ki so pomagali sovražniku in se sedaj upirajo, da bi se vrnili v domovino in pomagali pri njeni obnovi. Samo po sebi se razume, da vojni zločinci in ljudje, ki so prostovoljno podpirali sovražnika, ne bi smeli uživati pomoči mednarodne begunske organizacije. Vendar je v statutih določba, da niso izključeni od zaščite tisti, ki so sicer prostovoljno, toda iz »človekoljubnih« razlogov pomagali sovražniku. Sovjetska delegacija seveda to določbo odločno odklanja.

V taboriščih so še vedno vojni plačanci, pripadniki nekdanjih vojaških ali polvojaških formacij, ki so stale na strani hitlerjevske Nemčije. V tej zvezi je Višinski opozoril na oficirski korpus Rogožina, ki so ga Nemci leta 1941 sestavili iz ruskih belogardistov in ki se je v sestavu nemške armade udeležil operacij proti Jugoslaviji. Ta belogardistični korpus je še danes središče vse protisovjetske propagande med sovjetskimi preseljenici in begunci. Propaganda, ki navaja preseljence k temu, da se ne bi vrnili v domovino, je organizirana v uradnih in poluradnih organizacijah ter odborih, ki delajo vsi z vednostjo zavezniških zasedbenih oblasti. Vodstvo teh organizacij pa je brez izjeme v rokah nekdanjih gestapovskih agentov, agentov nemške vohunske službe in nemškega generalnega štaba. Ni nobena tajnost, da se v begunskih taboriščih v zapadnih conah Nemčije in Avstrije formirajo iz vseh teh elementov vojaški kadri, naperjeni proti rodnim državam preseljencev in beguncev.

sovjeta o uspehih prvega povojnega leta, o nalogah ljudskega gospodarstva, o vprašanjih kulturnega življenja ter o boju Sovjetske zveze za trajen mir. Med drugim je dejal:

»Sovjetsko ljudstvo, ki je izšlo iz smrtnega boja s fašističnimi napadalci kot zmagovalci in se vrnilo k mirnemu delu, je zastavilo vse svoje sile, da bi odstranilo težke posledice vojne ter da bi dalje okrepilo in razvijalo socializem. V borbi za izpolnitev teh nalog se sovjetski ljudje prav tako kakor v letih velike Domovinske vojne ne strašijo nobenega truda in dela in kažejo visoko zavest za čuvanje splošnih državnih interesov in interesov vsega ljudstva. S podporo nepremagljive moči socialističnega družbenega reda sovjetsko ljudstvo požrtvovalno premaguje težave povojne dobe ter uspešno koraka naprej po poti, ki jo je pokazal Lenin in po kateri nas sedaj vodi tovariš Stalin.«

V FRANCJI SO ZMAGALI KOMUNISTI

Na nedeljskih volitvah v Franciji je francosko ljudstvo oddalo največ glasov za komunistično stranko in s tem pobilo v precejšnji meri francosko reakcijo. Komunistična stranka je premagala socialistično stranko za 2 milijona glasov in katoliško stranko za pol milijona glasov. Komunistična

stranka je dobila 5.475.955 glasov, socialisti 3.454.080 glasov, katoliška stranka (MRP) 5.033.430 glasov, liberalna republikanska stranka in degaulisti 3.136.630 glasov, radikali 1 milijon 971.660 glasov. Ponovno so izvoljeni Thorez in drugi vodilni komunisti. Socialistična stranka ima zlasti velike izgube v delavskih predelih. Pred poslopjem glasila komunistične stranke »Humanite« se je v nedeljo zbrala velika množica razigranega ljudstva, ki je navdušeno pozdravljala prihajajoče rezultate. Glavni urednik tega lista Georges Cogniot je napisal:

»Zaupanja ljudstva ne smemo razočarati. Komunistična stranka je pripravljena sprejeti vso odgovornost, katero ji nalaga država. Pripravljena je voditi delo za utrditev demokracije in za narodni preporod.«

ZMAGA SOCIALISTIČNO-KOMUNISTIČNEGA BLOKA V ITALIJI

V nedeljo so bile v večjih italijanskih mestih občinske volitve, pri katerih so v šestih velikih italijanskih mestih, to je v Rimu, Napoliju, Firenzi, Genovi, Palermu in Turinu, zmagali socialisti, komunisti in akcijska stranka, ki so šli na volitve v skupnem bloku. Po dosedanjih podatkih je že jasno, da je Narodni blok dosegel vodstvo. Krščanski demokrati, to je stranka ministrskega predsednika, so bili odrinjeni na drugo mesto.

K VOLITVAM V AMERIKI

Dne 5. novembra so bile volitve v 80. kongres Združenih držav Amerike, ki so se končale, kakor je bilo pričakovati, z zmago republikanske stranke. Republikanci so sedaj v večini v poslanski zbornici kakor tudi senatu.

Izid volitev v kongres pa ne more služiti kot popoln izraz političnega razpoloženja širokih plasti ameriškega ljudstva. Vsekakor se bo znotraj obeh strank in tudi izven strank še bolj razvila borba naprednih sil proti reakciji, ki vodi napad na življenjske interese ameriškega ljudstva.

VRNITEV DONAVSKIH LADIJ BALKANSKIM DRŽAVAM

Vrhovni poveljnik ameriških zasedbenih sil v Avstriji, general M. Clark je sporočil, da bo ameriška vlada takoj vrnila donavske ladje, ki so trenutno v ameriški zasedbeni coni Avstrije, v kolikor pripadajo članicam Združenih narodov, vključno Jugoslaviji in Češkoslovaško. Tudi Madžarska, Romunija in Bolgarija bodo prejle nazaj svoje ladje.

Države lastnice morajo prevzeti ladje na sedanjem sidrišču, postaviti posadke in ukreniti vse potrebno za odpremo ladij. Po predaji ladij s strani Združenih držav je država lastnica odgovorna za njihovo odpremo. (INS)

NOBLOVA NAGRADA ZA SOVJETSKEGA POSLANIKA

List »Information«, ki izhaja v Kopenhagenu, poroča, da bo letošnja Noblova nagrada za mir dodeljena prejšnjemu sovjetskemu veleposlaniku na Norveškem in Švedskem, gospe Aleksandri Kolontajevi. List piše, da je bil poleg poslanika Kolontajeve predlagan tudi predsednik mednarodnega Rdečega križa grof Folke-Bernadotte. Naposled so se odločili za ruskega poslanika.

NARAŠČANJE CEN V ZDA

Vlada Združenih držav s pospešeno hitrostjo odstranjuje zadnje ostanke nadzorstva cen. Za čevlje, usnje in kože je bila ukinjena kontrola 30. oktobra. Po uradnih podatkih bodo cene za usnje narastle za polovico, za čevlje pa 20–30 odstotkov. Dne 31. oktobra je bilo ukinjeno nadzorstvo cen nad celo vrsto blaga, med drugim za več izdelkov oblačilne, železne in jeklene industrije. Po zadnjih poročilih je bilo sploh ukinjeno nadzorstvo nad cenami, razen za sladkor.

BIVŠI MIN. PREDSEDNIK GRŠKE EMIGRANTSKE VLADE PROTI VLADI KRALJA JURJA

Lista »Vima« in »Elefteria« sta objavila odprto pismo bivšega ministrskega predsednika emigrantske vlade Tsuderosa kralju. Pismo pravi:

»V parlamentu ni zastopan velik del ljudstva, čigar mnenje bi morali poslušati. Parlament, ki se Vi nanj naslanjate, ne zastopa naroda. Nastal je z volitvami 31. marca, ki so potekale v nenormalnih okoliščinah in so jih mnoge stranke bojkotirale. Njegov nadaljnji obstoj pomeni nadaljevanje nenormalnega političnega položaja, za katerega je odgovorno Vaše Veličanstvo. Parlament je treba razpustiti in sestaviti novo vlado, ki bo zmožna voditi politiko pomiritve in bo sposobna izvesti normalne volitve.«

O notranjem položaju pravi Tsuderos: »Poglavitna napaka je v tem, da nihče ne preganja reakcionarnih tolp, temveč da se predvsem vodi boj proti republikansko nastrojenim kmetom, zaradi česar je prebivalstvo sovražno razpoloženo do vlade.« Na koncu poudarja Tsuderos, da od takšne vlade ni mogoče pričakovati vzpostavitve miru.

FRANCOVI VLADAVINI SE BLIŽA KONEC

V Prago je prispela slovitá španska borka za pravice delovnega ljudstva Dolores Ibarruri — La Pasionaria. Z dopisnikom češkoslovaške poročevalske agencije je imela razgovor. Na vprašanje o položaju v Španiji in o izgledeh za razvoj v tej deželi, je odgovorila:

»Francovi vladavini se bliža konec. Ni nobenega dvoma o tem, da bo sedanje obravnavanje španskega vprašanja na glavni skupščini Združenih narodov dovedlo do oslabilve Francovega položaja. V bodoče bo lahko v Španiji samo še demokratična republika, katere podlaga bo najširša narodna enotnost; to bodo tvorili ne le delavci in republikanske plasti, temveč tudi katoliški konservativci, v kolikor se niso kompromitirali s sodelovanjem v Francovem političnem nasilju.«

AVSTRIJSKI PRORAČUN ZA PRIHODNJE LETO

V finančnem in proračunskem odboru se je pričela splošna razprava o avstrijskem državnem proračunu za prihodnje leto. Glavni poročevalec Müllner (OeVP) je ugotovil, da bo prihodnji proračun znašal okoli 3,5 milijarde šilingov, medtem ko je znašal letošnji proračun okroglo 3 milijarde šilingov. Povišanje proračuna gre na račun povišanja plač in tudi na račun povišanja upravnih stroškov zaradi naraščanja cen.

Močno se občuti pretirano število državnih nameščencev — pri železnici jih je na primer 17.800 več kakor leta 1938. Treba bo ponovno proučiti personalna vprašanja v javni upravi.

Drobne novice

V novomeškem okrožju naglo obnavljajo šole, in sicer 5 gimnazij, v Črnomlju, Ribnici, Kočevju, Sevnici in v Novem mestu. Poleg tega obnavljajo Dijaški dom v Kočevju, 20 osnovnih šol in 48 šol, ki so manj poškodovane.

Pri Bubnjarcih obnavljajo most čez Kolpo. Z dograditvijo mostu čez Kolpo pri Bubnjarcih bo omogočen železniški promet po poslednji porušeni železniški progi v Sloveniji. Ljubljana in Karlovac bosta s tem dobila direktno železniško zvezo.

Najboljša strojno-traktorska postaja v Vojvodini je Okrožna strojno-traktorska postaja v Somboru, ki je v pretekli žetveni kampanji dosegla zelo dobre uspehe. Po zaslugi dobro organiziranega dela in požrtvovalnih brigad je s 365 traktorji obdelala 90.365 oralov zemlje v 176.623 delovnih urah. 36. traktorska brigada je prejela prehodno zastavo Vojvodine.

Na Cetinju gradijo pomožni vodovod. Vlada LR Črne gore je odobrila kredit 1.500.000 din za gradnjo pomožnega vodovoda na Cetinju, ki bo dolg 5 km. Veliki rezervoar bo lahko sprejel 200.000 litrov vode.

V Skoplju je ustanovljena univerza. Za letošnje leto se predvideva otvoritev dveh fakultet na novi univerzi: zgodovinsko-filozofske in prirodno-matematične. Otvoritev prve make-donske univerze je važen datum v zgodovini makdonskega naroda.

POZDRAVNA BRZOJAVKA MARŠALA TITA GENERALISIMU STALINU ZA 29. OBLETNICO OKTOBRske REVOLUCIJE

Predsednik ministrskega sveta FLRJ in maršal Jugoslavije Josip Broz »Tito« je poslal ob obletnici velike Oktobrske socialistične revolucije predsedniku ministrskega sveta ZSSR generalisimu J. V. Stalinu tole pozdravno brzojavko:

»Ob priliki 29. obletnice velike Oktobrske socialistične revolucije mi dovolite, gospod predsednik, da Vam v imenu ljudstva in vlade FLR Jugoslavije izrazim najpristronejšo čestitko in najboljše želje za junaško sovjetsko ljudstvo in za procvit vaše velike socialistične dežele. Na ta veliki zgodovinski dan ljudskega veselja in ponosa se priključuje FLR Jugoslavija veselj in ponosu sovjetskega ljudstva, ki se v veliki osvobodilni vojni ni plašilo nobenih žrtev za blaginjo človeštva. Naj živi in cvete velika socialistična dežela — Sovjetska zveza!«

PROSLAVA 29. OBLETNICE OKTOBRske REVOLUCIJE V MOSKVI

Poleg veličastnih proslav, ki so bile v vseh krajih Sovjetske zveze, je poročal sekretar Centralnega komiteta Komunistične partije boljševikov A. Zdanov na svečani seji moskovskega

Na Mladinski progi že vozijo vlaki

Na obletnico velike oktobrske socialistične revolucije je letos slavila veliko zmago tudi mladina Jugoslavije, zmago, ki je obenem velik gospodarski uspeh ljudske države. Mladina Jugoslavije je izročila v promet Mladinsko progo Brčko—Banoviči.

Uspehi dela mladine Jugoslavije so veliki. Nanje so upravičeno ponosni vsi graditelji, delavska, kmečka in študentska mladina Jugoslavije, pa tudi vsi strokovnjaki, ki so zastavili v graditev proge vse svoje znanje. Za progo pa niso delali samo na progi, marveč tudi drugod. Tudi mostovne konstrukcije iz Zenice in Maribora, na katerih je napis: »Kovinarji so v novembrskem tekmovanju prekoračili normo za 19 odstotkov«, so del te proge. Za progo so delale železniške delavnice v Subotici, Slavonskem Brodu, Zagrebu, Ljubljani. Avto oddelek železnic Beograda je poslal na progo svoj avtomobilski park. Tračnice za Mladinsko progo so bile izdelane letos in so ponos jugoslovanske kovinske industrije v Zenici. Tudi ostala industrija je delala za progo. Gradili so in se žrtvovali vsi narodi Jugoslavije, vse ljudstvo je spremljalo delo na Mladinski progi, zato je zmaga tako velika.

Z gradnjo Mladinske proge je bilo težko delo. Zahtevala je mnogo znoja in mnogo samoodpovedi. Za nekatere ljudi starega kova je bila neizvedljiva in pustolovska. Za ljudi, ki so hoteli graditi to progo po starem, ni bilo dovolj pet let, zato niso zaupali načrtu, ki je govoril o šestih mesecih. Toda v rok šestih mesecev so verovali narodi Jugoslavije. V svoje sile je verovalo 62.000 mladih graditeljev, povezanih z najboljšimi inženirji in strokovnjaki. Zmagala je njihova vera, volja in polet, njihova hitrost in požrtvovalnost.

Zlasti je bilo težko v začetku dela, dokler se niso mladinci in strokovni naraščaj zliili v eno, kar je eden glavnih pogojev za uspeh. Mladina, polna poleta, je hotela delati z vso hitrostjo, prinesla je na progo svoj zanos, ni pa imela potrebnega znanja in izkušenj. Nekateri inženirji pa so imeli potrebno znanje in mnogi med njimi dragocene izkušnje, toda bili so vajeni delati počasi. Bila so nesoglasja, ki jih je bilo treba rešiti. Skupni sestanki, razpravljanje in predlogi, skupno delo po načrtu za vsak dan, dajanje obvez, skupno reševanje nalog, tovariško popravljanje napak tehnikov in učenje mladine, pomoč inženirjev mladi sili na delu, vse to je zgradilo na Mladinski progi tako čvrsto skupnost, ki je lahko premagala vse zapreke. Inženirji in strokovnjaki so na progi resnično postali učitelji mladih graditeljev. Mladini so dajali svoje znanje, od nje pa so se naučili mladinskega poleta. Mladina je videla v njih ljudi, ki so sposobni voditi to veliko delo, oni pa so v mladini videli zagotovilo, da bodo opravljene vse naloge. Dobili so zaupanje v njeno neizčrpno silo in delovni zanos. Mladina jih je vzljubila in brigadirji ne bodo nikdar pozabili inženirja Huibnerja, slavnega minerske brigade ne bo pozabila inženirja Bosniča, s katerim si je skupno zadajala naloge in vedno, tudi najtežje, uspešno izpolnila. Kragujevska in moravska brigada, kakor tudi drugi graditelji, ne bodo pozabili tehnika Nurborgoviča, ki je mladino neprenehoma učil, dokler niso zgradili mostov preko reke Jale. Ko je brigada za svoje delo dobila prehodno zastavico, je bil nanjo prav tako ponosen kot vsak brigadir. Mladi zidarji postajnih poslopij ne bodo pozabili inženirja Frista, ki jim je pri delu mnogo pomagal. Imena inž. Madžar, Markovič in druga ne morejo biti pozabljena, saj so mladincem nešteto krat predavali o delu, vodili strokovne tečaje in z njimi delili dobro in slabo.

Mladina je zaupala v svoje vodstvo, sledila mu je in izpolnila vsako nalogo. Delo je bilo dobro organizirano in načrtno, zato ni bilo ničesar odveč, vsak udarec s krampom je bil preračunan. Zato je bil predor Majeveca

dovršen 40 dni pred predvidenim rokom, mostovi in poprava reke Jale so pa bili zgrajeni 7 dni pred postavljenim obvezom. Zato je bila proga dokončana kljub vsem težavam pred postavljenim rokom.

V tekmovanju, ki se je vedno moč-

Tako je gradila jugoslovanska mladina

neje razvijalo, so imeli brigadirji, inženirji en sam cilj: Dati ljudstvu čim prej železniško progo, dokončati to delo in se lotiti drugega. V takšnem tekmovanju so padle stare tehnične in delovne norme. Rušile so se druga za drugo, obveze za 10 do 15 dni so bile opravljene v osmih, petih, pa tudi v

treh dneh. To pa je mogoče samo tam, kjer delovni polet zajame delovno silo in strokovnjake, tam, kjer je vsak udarec vnaprej preračunan, tam, kjer dela ljudstvo samo zase.

Zgraditev te proge je za Jugoslavijo velik gospodarski uspeh. Odprta je

pót premogu banoviškega bazena. Banoviškemu rudniku je omogočeno, da se razvije. Že gradijo veliko, moderno separacijo in kmalu bodo od tod pošiljali premog v jugoslovansko industrijo. Od postaje Poljane gradijo odsek proge v Kreko, kjer je velik rudnik in tovarna soli. Rudnik slavnih husinskih

rudarjev, poznan iz osvobodilne borbe, bo s tem odcepom dobil širokotirno železnico, prav tako pa tudi bukinjski rudnik. Progo gradijo tudi proti Lukovcu, kjer je velika industrija sode. Industrija se razvija z veliko brzino v banoviškem in tuzlanskem bazenu.

Ne razvija pa se samo industrija. Istočasno se izboljšuje tudi življenje ljudstva. V Banovičih gradijo 140 modernih zgradb za delavce. Življenjska raven jugoslovanskega delavca se dviga. S tem, da mladinske brigade odstranjujejo v Bosni ozki železniški tir, odstranjujejo tudi ovire, ki so onemogočale revnemu ljudstvu, da bi se dvignilo na višjo gospodarsko in kulturno stopnjo. Če pogledamo samo na progo, se je tukaj v šestih mesecih poleg težkega in naporenega dela naučilo pisati in brati 4.116 mladincev in mladink. Sedaj jim je odprta knjiga in pot do znanja.

Precej izkušenj si je pridobil vsak od 62.000 mladih graditeljev. Naučili so se načrtnega dela in organizacije. Mladinci so se naučili čuvati ljudsko imovino, naučili so se tudi gospodariti z njo. Prav tako so se mladinci naučili skupnega življenja. V življenju brigadirjev je s tem nastala velika sprememba. Zdaj je končano prvo veliko delo.

Mladina je izpolnila svojo obljubo. Dokazala je svojo predanost in ljubezen do Federativne ljudske republike Jugoslavije. Dokazala je svoje neizčrpne sile, ki lahko premagajo vse težave. Dokončala je Mladinsko progo, ki je simbol bratstva narodov Jugoslavije.

Zdaj je bila Mladinska proga — Brčko—Banoviči — slovesno izročena prometu. V zvezi s temi slovesnostmi je odpeljal prvi vlak 12 vagonov premoga iz Banovičev v jugoslovansko prestolnico.

Slovenski partizani na Svinji planini

V jeseni 1942. leta so počile na Koroškem prve puške slovenskih partizanov. Stoletno zatiranje slovenskega naroda na Koroškem, ki je doseglo vrhunec v bestialnem nacističnem divjanju, vsa preganjanja, izseljevanja, pobijanja in mučenja po zaporih gestapa, so s tem dobila dostojen odgovor.

Naši kmetje s Kapelških hribov, Podjune in Roža, skupno z najzavrednejšimi delavci z Bistrice, Borovelj in Sinče vasi so, oprti na svoje brate v Sloveniji, pričeli neizprosno oborožen boj proti fašizmu. Zgrabili so za orožje, da napravijo konec suženjstvu in priborijo svojemu ljudstvu resnično svobodo in lepše življenje.

Nastale so majhne, toda udarne partizanske skupine, ki so pričele napadati orožniške in policijske postojanke, rušile prometne zveze in branile domove svojih očetov pred izseljevanjem in uničenjem. V njih je spoznal naš narod svoje najboljše sinove, ki so bili vsak čas pripravljeni darovati zanj in za njegovo svobodno bodočnost svoje mlado življenje. Ob vsakem uspehu se je veselil z njimi, potem pa zaskrbljen sledil pripravam zločinskih policijskih SS-ovskih oddelkov, ki so skušali za vsako ceno vedno znova uničiti našo narodno partizansko vojsko. Ta povezanost vsega ljudstva z njegovimi prvoboritelji je dajala v teh usodnih dneh našemu osvobodilnemu gibanju tisto veliko moralno in stvarno oporo, ki je bila trden temelj za uspešno nadaljevanje boja, da se ohrani slovenski narod na Koroškem.

Te od začetka majhne partizanske skupine so postale žarišče upora zatiranega ljudstva Slovenske Koroške. Pritok novih borcev je bil vse večji. Pričele so se ustanavljati čete in bataljoni, ki so se vključili v Vzhodni in Zapadno-koroški partizanski odred. Združeni pod enotnim vojaškim vodstvom so slovenski partizani uspešno nadzirali ozemlje južno in severno Drave ter vršili tudi večje in učinkovite vojaške akcije.

Spomladi leta 1944 so prekoračili

naši borci prvič v večjem številu Dravo. S svojo hrabrostjo in požrtvovalnostjo so tako ustvarili vse pogoje, da se tudi najbolj severni del slovenske domovine dvigne k oboroženemu upor proti nacističnemu nasilju. Do jeseni istega leta se je število partizanskih edinic na pobočjih Svinje planine in Grebinskih hribov močno povečalo z domačini in s tovariši, ki so prihajali iz Podjune in Roža. Moč in udarnost naših čet se je stopnjevala v strah in trepet fašističnih tolp in njihovih pomagačev — narodnih izdajalcev. Vse pohode slovenskih partizanov na področju med Labudsko in Krško dolino so spremljale nenehne borbe s številčno nadmočnim sovražnikom, ki je hotel za vsako ceno preprečiti nadaljnji razvoj osvobodilnega gibanja na tem prostoru. Kajti oboroženi upor ni krepil samo odpornega duha slovenskega naroda, ampak dajal zgled in oporo tudi vsem iskrenim avstrijskim protifašistom.

Ne moremo popisovati vse borbe in dogodkov, ki so spremljali naporno življenje slovenskih partizanov severno Drave na področju Svinje planine. Ne smejo pa ostati pozabljene borbe nad Sv. Ožbaltom, pri Gutmanšvajgu in pod Djekšami, kjer so naše edince pisale slavne in krvave strani slovenskega osvobodilnega boja.

Kakšen pomen so imele operacije koroških partizanov, katerih številna moč je do jeseni 1944 narasla že nad dva tisoč borcev, je razvidno iz prihoda zavezniške vojaške misije v glavni stan koroških partizanskih odredov z majorjem, sedaj polkovnikom gospodom Charlesom na čelu. V teh dneh se spominjamo tudi pok. majorja g. Cahusaca, ki je koroškim partizanom pri zmagovitih bojih okoli Črne, kjer je padlo nad sto fašističnih policistov, posredoval borbene pozdrave in priznanje glavnega stana maršala Aleksandra. Zvezni oficir britanske armade major Cahusac je s skupino naših partizanov jeseni 1944 prekoračil Dravo in se pridružil koroškim partizanskim edincem na Svinji planini, kjer je padel v borbi z nem-

ško policijo skupno z našim kurirjem Matevžkom v gozdu nad Svincem.

Kakšen je bil položaj naših partizanov in kako so se razvijale borbe na Svinji planini, o tem nam govori pričujoči odlomek iz dnevnika kapitana Mirka Ulčarja, komandanta vseh edinic na severni strani Drave:

»Odrinili smo v začetku oktobra in se v noči od 14. na 15. oktober prevrgli čez Dravo. Ko smo prišli na Svinjo planino, je takoj zapadel sneg. Čim so nas Nemci zasledili, so pričeli pošiljati za nami večje oddelke, s katerimi smo se morali biti. Pritisk Nemcev je naraščal iz dneva v dan in dosegel vrhunec v decembrski in januarski ofenzivi, v kateri je sodelovalo okoli 3000 Nemcev, ki so trdno sklenili, da nas uničijo. Ta sklep pa se jim je posnesrečil, kar so občutno obžalovali, ko smo jih spomladi začeli napadati na vseh koncih in krajih. Pozimi je bilo najbolj pereče vprašanje municije in zdravniškega materiala. Ofenziva nas je sicer precej skrčila, toda cilj, ki so si ga postavili Nemci (brezpogojno uničenje vseh partizanov severno od Drave), je bil še daleč in če bi ga hoteli doseči, bi moral še marsikateri Nemec pustiti svoje kosti na Svinji planini. Meseca marca nas je bilo 45 mož obkoljenih od bataljona SS-policistov, ki je štel 400—500 mož. Obkoljevalni manever so vršili Nemci ves dan, ne da bi mi opazili do treh popoldne. Potem so napadli. Po tri in polurni borbi smo se z enajstimi žrtvami prebili, dočim so imeli Nemci okoli 50 mrtvih in več ranjenih. To je bil zadnji poskus, da bi nas uničili. Aprila meseca smo začeli mi. Povsod, kjer se je dalo in kjer smo jih dosegli, smo začeli z napadi in sabotajami, ki smo jih z vedno večjimi uspehi vršili do — svobode.«

Borbe koroških partizanov po vsej Koroški, posebno pa pohod slovenskih borcev na vrhove Svinje planine je začel s krvjo najboljših sinov koroškega ljudstva ozemlje, na katerem prebiva in se bori za svoj obstoj že stoletja naš slovenski človek, ozemlje, na katerem si ima edini pravico krojiti svojo usodo sam.

Po naši zemlji

Ob obletnici druge izselitve v Bilčovsu

Kakor sta 14. in 15. april 1942 zapisana kot črna dneva v zgodovini koroških Slovencev, tako je bil za bilčovsko občino 13. november 1944 že drugi nesrečni dan, ki je prinesel novo gorje in trpljenje našim zavednim družinam. Tedanjim nacističnim motogcem se je zdel nevaren vsak, ki ni odobral njihovih metod. Zato so se ga skušali za vsako ceno iznebiti. Kdor se je zavedel svojega človeškega dostojanstva in odklanjal, da bi še naprej tlačanil kot suženj »gospodskemu narodu«, ta je moral računati z zapori, koncentracijskimi taborišči ali z izselitvijo.

Tako so 13. novembra 1944 prihrumeli v našo občino gestapovci, da bi odgnali spet tri družine v pregnanstvo. Za tisti dan so bile določene naslednje družine: p. d. Odrijeva, Zlajharjeva in Čebrova družina. Gospodarja Odrijeve kmetije Janeza Ogrisa in njegovega sina Vinka so že prej odvedli v Dachau, najstarejši sin Andrej pa je bil pri partizanih, kjer je tudi dal svoje življenje za našo svobodo. Gestapovski rablji so odgnali tedaj v Nemčijo še Odrijevo mater in njene tri hčerke. Tako je ostala lepa kmetinja brez gospodarja in domačih ljudi.

Ta dan je morala zapustiti svoj dom p. d. Zlajharjeva družina na Sodraževi. Gospodinja Katarina Krušič je bila že prej pod sumom, da podpira osvobodilno borbo, šest mesecev v gestapovskem zaporu, sin Anton pa je bil že pol leta pred tem poslan v Dachau.

PLIBERŠKA MLADINA

Z velikim navdušenjem smo se pripravljali na odhod s koroško delovno brigado »Tavčman Franc — Lenart« v Jugoslavijo na progo Brčko—Banoviči. Saj smo dan na dan brali v časopisih in poslušali po radiu, da prihaja mladina vseh dežel in krajev sveta pomagat jugoslovanski mladini pri gradnji Mladinske proge.

V nas je zagorelo: »Mladina vseh dežel, celo z onstran morja prihaja pomagat graditi novo Jugoslavijo — in mi? Ali ni naša najsvetejša dolžnost, da pomagamo pri obnovi domovine tudi mi, ki smo vendar del jugoslovanskih narodov. Saj je in bo Jugoslavija tudi naša domovina. Ramo ob rami z vsemi jugoslovanskimi narodi smo se borili za narodni obstoj in njegovo svobodo proti nacističnemu zmaju, ki je prav nas, koroške Slovence, hotel pogoltniti. Tudi danes še hlستا po nas, ko si je opomogel od prve omotice, kajti razni reakcionarji elementi ga danes negujejo, namesto da bi mu zadali smrtni udarec. Skupaj smo se borili, skupaj hočemo obnavljati in graditi našo domovino. Vemo, da ljudska vlada nove Jugoslavije ne more in ne bo prenehala, da se z nami vred bori za naše osnovne pravice, dokler ne bomo tudi mi združeni z vsem slovenskim narodom. Zato smatramo za svojo dolžnost, da pomagamo pri obnovi domovine že sedaj, čeprav še nismo tako srečni, da bi bili v okviru njenih meja.« Tako smo sanjari in nestrpno čakali dneva našega odhoda. Toda odgovorne oblasti nam na naše veliko razočaranje niso dale potnega dovoljenja. Tako se je zgodilo, da so pri Mladinski progi pomagali graditi mladinci iz vseh dežel, tudi nemško govoreči mladinci iz Avstrije, le nam — slovenski mladini Koroške je bila udeležba pri graditvi Mladinske proge onemogočena.

L. H.

»KRAS NARODA«

Pred nekaj leti je izjavil oče naše sedanje učiteljice na šoli pri Božjem grobu, Milke Riedl, da bodo njegove hčere »kras naroda«. Omenjena učiteljica je nastopila službo na šoli pri

Drugi sin Pavel pa se je kot partizan aktivno boril za našo osvoboditev. Zato so gestapovci lahko odpeljali samo še očeta in mater ter dva otroka.

Ista usoda je bila namenjena družini Franca Krušiča, p. d. Čebra v Pugradu. Policija je že obkolila dom, vendar pa se je pogumnemu in spretnemu gospodarju posrečilo, da je mimo straž pobegnil iz hiše. Ker potem takem gospodarja niso dobili, bi morali odpeljati gospodinjino z 11 otroci. To pa se je zdelo celo tedanjemu »Bauernführerju« preveč, zato je zastavil svoj vpliv, da je Čebrova družina smela ostati doma. To je tudi dokaz, da so imeli krajevni funkcionarji možnost soodločanja in s tem krivdo pri selitvi. Čebrov gospodar se je moral do zloma skrivati pred orožniki, med katerimi je bil posebno nevaren Schönfelder, ki je še vedno v koroški varnostni službi.

Kakor družinam, ki so bile izseljene že 14. aprila 1942, tako so tudi tem trem družinam zaplenili vse imetje za pospeševanje nemštva v korist nemške države. Po zlomu nacizma so se sicer družine vrnile na svoje domove, toda v zemljiški knjigi je še vedno lastnik teh posestev nemška država. Bil bi zares skrajni čas, da se tudi tu vzpostavi prejšnje zakonito stanje.

Tako smo se 13. novembra spominjali tega temnega dne, ko so preganjali naše ljudi samo zato, ker so si zaželeli svobode in pravice.

Božjem grobu že v dobi nacizma in še danes kot slovenska hči uči otroke nemško ter jih navaja k temu, da pozdravljajo s pozdravom »s'kot«. Po novno se je dogodilo, da so otroci na vprašanje potnika, ki so ga pozdravili s »spakēdranīm s'kot«, ali ne znajo pozdraviti slovensko, odgovorili: »Slovensko pozdravljati ne smemo.« Pred nedavnim so Jopovi otroci iz Cirkovč pozdravili omenjeno učiteljico s slovenskim pozdravom, pa jim je odgovorila: »To zame ni noben pozdrav.« V šoli pa poučuje tako, kot bi imela samo nemške otroke, torej: namesto da bi poučevala 7 ur nemščino, drugo pa vse slovensko, kakor to določa šolski zakon za slovenske otroke, pa poučuje tako, kakor je po šolskem zakonu predpisano za nemške otroke v jezikovno mešanem ozemlju; in še to ne točno. Vprašamo se, kako more učiteljica tako ravnati, ko ima vendar v šoli nad devetdeset odstotkov slovenskih otrok. Za deseti oktober je učila otroke izrazito nemško-avstrijske deklaracije v šovinističnem duhu 10. oktobra. Otroke, ki se tega niso hoteli učiti oziroma katerim starši niso dovolili, da bi se tega učili, je kaznovala.

In to naj bi bil »kras naroda«?

—k—e

BIVŠI GESTAPOVEC IN VOJNI ZLOČINEC — SEDAJ OROŽNIK NA SLOVENSKEM KOROŠKEM

Poročevalski urad OF poroča:

V Borovljah je v službi orožnik Goršek Stanko, doma iz Stajerskega v bližini Celja. V dobi okupacije je služboval v Križah na Gorenjskem. Gorška iščejo jugoslovanske oblasti kot vojnega zločinca. Lani po zlomu nacizma se je skupno z nemškimi tolpami, ki so ropale in morale po Jugoslaviji, umaknil na Koroško, kjer ga je kmalu nato varnostna direkcija sprejela v službo.

Goršek je bil v Križah znan kot eden najbolj surovih orožnikov. V službi gestapa je pomagal pri izseljevanju Slovencev, kjer se je surovo obnašal ter ni dovoljeval, da bi izseljene družine mogle jemati s seboj najpotrebnejše stvari. 1943 je ustrelil bor-

ca za svobodo Švaba Jožeta iz Veternega in Šveгла Franca iz Sebenj. V dobi okupacije je vedno s ponosom pripovedoval, da je streljal partizane. Bil je poznan po vsej Gorenjski kot eden najbolj okrutnih nemških orožnikov.

Protifašistično prebivalstvo v Borovljah se močno zgraža nad postopkom koroške žandarmerije, ki nastavlja v svojo službo vojne zločince in bivše gestapovce.

KAKO JE Z NAŠIMI ZADRUGAMI

Kakor znano, je koroška deželna vlada na svoji seji 6. marca 1945 načelno sklenila, da se obnovijo slovenske zadruge na Koroškem. Kako se to v resnici izvaja, nam kaže primer kreditne zadruge v Dobrli vasi. Ko je odbor »Hranilnice in posojilnice v Sinči vasi« s sedežem v Dobrli vasi zahteval od Raiffeisnovke povrnitev svojega premoženja, so se tam sklicevali na »Raiffeisenverband«, češ da deželna zveza ne dovoljuje povrnitve premoženja vse dotlej, dokler zadruga ne bo vpisana v trgovski register. Zato smo sklicali 22. septembra izredni občni zbor in postavili popoln odbor. Na občnem zboru je bilo sklenjeno, da bomo zahtevali vrnitev svojega premoženja. Napravili smo vlogo na trgovsko sodišče, naj bi vpisali zadrugo v trgovski register z vsemi starimi pravicami. Toda mesec dni kasneje smo prejeli od sodišča odgovor, da zadruga ni mogoče vpisati, dokler na to ne pristane »Raiffeisenkasse«.

Ali je treba sploh ponavljati, da imamo v Avstriji cele tovarne za izdelovanje obljub, toda niti enega stroja, ki bi te obljube uresničil. FRIŽKO

TAKE SO KOROŠKE ŠOLE

Na meščanski šoli v Vrbi poučuje učiteljica Hani Waldner dekleta v ročnem delu. Že večkrat je poedinim otrokom prepovedala govoriti v materinščini in prav tako je pred vsem razredom strogo zabijevala, da noče več slišati v šoli niti besede slovenski. Pred nekaj dnevi je zopet zasačila nekaj deklet, ki so med seboj govorile slovenski. Ko jim je to ponovno prepovedala, ji je 12 letno dekletce odgovorilo, da je izven šole vajena govoriti samo slovenski, ker doma obučujejo v slovensščini. Učiteljica ji je zagrozila s kaznijo ter dejala: »Dom je dom in šola je šola, tu pa se ne govori slovenski!«

Take stvari se danes dogajajo v šoli na Slovenskem Koroškem. Kakor kaže, je učiteljica prespala zlom nemškega rajha ali pa veruje, da so se vrnili časi sūdmarkinega vladanja v avstrijskem šolstvu. Razume se, da omenjena učiteljica nima nobene pravice prepovedovati otrokom, da bi v šoli ne smeli govoriti v svoji materinščini, kar jim je po zakonu zagotovljeno. A nemško-šovinistični elementi še niso nikdar spoštovali zakonov in tudi v bodoče ni pričakovati, da bi jih upoštevali.

MOHLIČE

Nacistično nasilje je od nas zahtevalo eno smrtno žrtev, Jozija Logarja, vnuka Škrjanca na Proboju, o čigar izvirnosti kroži zelo lepo število zgodbic. Logar je dal svoje mlado življenje dne 7. aprila 1945 kot borec za boljšo bodočnost svojega naroda.

Sicer pa zahtevata od nas Bela in Drava trajne žrtve druge vrste. Nič manj kakor 18 posestev je menda v teku časa že odnesla Drava. To se lahko razbere iz matičnih knjig. V nacistični dobi, ko so razni ljudje prostovoljno ali neprostovoljno iskali dokaz za svoje arijsko pokolenje, so se v listinah našla hišna imena, katerih danes ni več in o katerih samo najstarejši rodve, da jih je odnesla Drava. V prvi republiki bi bila regulacija reke stala posestnika z najmanjšim zemljiščem 6.000 šilingov. Tega seveda nihče ni mogel plačati in tako Drava in Bela še naprej trgata in odnašata plodno

zemljo z naših polj in travnikov. Seveda tudi danes ni pričakovati niti deželne in ne državne pomoči, čeprav bi bila regulacija obeh rek v interesu skupnosti. Kaj šele v kulturnih in narodno-političnih vprašanjih. Kdor ni gluh in slep, je moral pač priti do spoznanja, da se s Slovenci na Koroškem ne ravna kot s polnovrednimi državljani, ampak se na vsakem koraku zapostavljajo. M. P.

ŽELEZNA KAPLA

Ko smo se pripravljali na Jurčičevo igrjo »Domen«, so nam nekaj dni pred nastopom zaprli Urško Novakovo, ki bi morala igrati glavno žensko vlogo. Zadnji trenutek smo jo nadomestili z drugo igralko in tako je kljub neštetim oviram igra dobro uspela. Takoj po prireditvi pa so zaprli več igralcev pod pretvezo, da so pomagali Urški pobegniti iz zapora. V celoti so zaprli kar 9 prosvetašev, ki pa so jih morali kmalu spet izpustiti, ker se je pokazalo, da so bili popolnoma po nedolžnem zaprti. Tako se sedaj spet pripravljamo na novo igro, čeprav nimamo nobene garderobe. Upamo, da se bodo tudi naši tamburaši kmalu predramili in nam pri prihodnji prireditvi že kaj lepega zaigrali. Naše prosvetno društvo »Žarja« ima podružnice, ki zelo živahno delajo. Tako je uprizorila na primer naša podružnica na Obirskem v oktobru kar dve igri, ki sta obe zelo dobro uspeli. Na žalost na Obirskem še do danes nimajo dvorane. A če bodo Obirčani zares tako požrtvovalni, kot zaenkrat kaže, bodo kmalu imeli tudi svojo dvorano.

ŠV. VID V PODJUNI

Nacisti še vedno niso opustili svoje stare navade, da žalijo in napadajo narodno zavedne ljudi, ki so pod Hitlerjem trpeli, bili preganjani ter se izkazali v borbi proti nacional-socializmu. V noči od nedelje na ponedeljek so napadli p. d. Zonovo hišo v Št. Vidu. Skušali so podreti vrata, ker pa se jim to ni posrečilo, so hoteli vdreti skozi okna. Ves čas so se na ves glas drli, žalili in obrekovali domače ter jim grozili. Zakaj ne bi bilo mogoče z energičnimi ukrepi oblasti preprečiti takih izzivanj?

BOROVLEJE

V ponedeljek se je poročil naš ziljski rojak dr. Mirt Zwitter, tajnik Slovenske prosvetne zveze in vodja slovenskega oddelka pri koroški deželni vladi, s tovarišico Danico Borovnikovo iz ugledne Borovnikove družine v Borovljah. Poročil ju je dr. Janko Mikula. Svatbo so obhajali po starih slovenskih običajih. — Mlademu paru iskreno želimo vso srečo.

VABILO NA TOMBOLO

Okrajni odbor OF Borovlje priredi v nedeljo 24. novembra ob pol dveh popoldne v dvorani kina v Borovljah veliko tombolo.

Glavni dobitki: živa ovca, miza s stoli, sanke itd. ter nad 100 raznih praktičnih dobitkov. Vsakdo lahko zaden! Karte za tombolo in vstopnice dobite pri vseh občinskih odborih OF. Prinesite svinčnik s seboj.

Iskreno vabljeni!

Okrajni odbor OF Borovlje

NAŠ NOVI ROMAN

Z današnjo številko začne v našem listu izhajati roman znamenitega sovjetskega pisatelja Nikolaja Ostrovskega »Rojeni v burji«, na kar naše bralce posebej opozarjamo.

Slovenska prosvetna zveza naznanja

V nedeljo, dne 17. novembra 1946 bo p o g r e b 70-ih partizanov s Svinje planine v Št. Rupertu pri Velikovicu. Ta dan naj odpadejo vse kulturne prireditve po vsem Slovenskem Koroškem.

V nedeljo, dne 24. novembra 1946 v Dobrli vasi ob 14. uri v Narodnem domu igra »Miklova Zalaa«. Gostovali bodo pliberški igralci. Čisti dobiček gre za Jelenovo družino, ki je pogorela.

Nobeno zatiranje in preganjanje nas ne bo ustraševalo

POROČILO O ZASEDANJU PLENUMA OSVOBODILNE FRONTE ZA OKRAJ CELOVEC, LEVI BREG

Celovec, 7. novembra 1946. Poročevalski urad OF poroča:

Okoli 50 delegatov iz slovenskih občin celovškega okraja severno Drave se je zbralo dne 7. novembra v Celovcu v gostilni Pri puščavniku, da pregledajo dosedanje delo, izvolijo nov okrajni odbor in izdelajo načrte za bodoče delo.

Tovariš Primožič, član Pokrajinskega odbora QF za Slovensko Koroško, je v svojem govoru navzočim delegatom med drugim poudaril:

»Nacistična praksa je na Koroškem še vedno v veljavi. Vsak dan dobiva Pokrajinski odbor poročila o organiziranih napadih na koroške Slovence — antifašiste. Nešteti niti življenja niso več varni. Vzporedno s tem se vztrajno nadaljujejo aretacije zavednih Slovencev in protifašistov, dočim uživajo nacisti in inozemski fašisti vse ugodnosti. Na Koroškem so v službah kot varnostni organi celo vojni zločinci. Vsi ti izpadi in vsa preganjanja koroških Slovencev pa nas ne bodo ustraševala. Vemo, da je reakcija na Koroškem močna. Preganjali so nas desetletja, najbolj pa smo trpeli v do-

bi nacizma. Vendar smo bili tako močni, da smo šli v borbo proti Hitlerjevemu nasilju že leta 1942, ko so številni drugi narodi še zvesto služili nacističnemu režimu. Ta naša tradicija in moč, ki je v narodu, je tisto, zaradi česar ne klonemo in ne bomo klonili. Vse nasilnosti, ki jih prenašamo danes, nas ne bodo potrle, ampak prav nasprotno, podžgale bodo vedno bolj in bolj našo borbenost proti nasilju in fašističnim ostankom, ki vedno in vedno poskušajo dvigati glave.

Pod najtežjimi okolnostmi smo se borili v okviru Jugoslovanske armade za našo osvoboditev. Borili smo se za pravično stvar, kakor se borimo tudi danes, in borili se bomo tako dolgo, dokler našega cilja — popolne osvoboditve izpod velikonemškega nasilja — ne bomo dosegli.

Po končanih referatih in poročilih so navzoči delegati izvolili nov okrajni odbor, ki ga sestavljajo sledeči tovariši: predsednik Šaler, podpredsednik Vaste, tajnik Piček in odborniki: Kramer, Lampihler, Kompoš, Vašnik, Šuš, Ogris, Umek, Zima, Einspieler, Wieser in Kropivnik.

»Pozivamo vso demokratično mladino sveta, da še bolj napne vse sile za napredek demokracije, za uničenje vseh ostankov fašizma in za zgraditev miru in pravičnega življenja. Za te cilje se je slovenska mladina na Koroškem v dobi 1942—45 borila z orož-

jem v roki in za te cilje je koroška mladina tudi danes pripravljena do-
prinesiti žrtve. Samo močna, borbena solidarnost vse demokratične mladine in vseh demokratičnih naprednih sil sveta je porok, da bo nekoč konec nasilja in krivic.«

Šovinistični napadi na koroške Slovence

Številni nacistični izpadi na koroške Slovence in antifašiste ter ponovne aretacije, ki jih vrši varnostna oblast, so v zadnjem času opogumile stare nasprotnike in sovražnike Slovencev. To so bivši Maier-Kaibitschevi vojskovodje in pomagači, ki spet skušajo uveljavljati gesla rajnega »Heimatbund«a. V zadnjih tednih so vidni zlasti izpadi znanih šovinistov in narodnih izrodov.

Poleg številnih drugih izpadov v Podjuni moramo omeniti dogodek 10. oktobra v Slovenjem Plajberku. V gostilni Serajnik je napadel znani sovražnik vsega, kar je slovensko, občinski sluga Siegfried Tarmann 74 letnega Tomaža Wieserja. Omeniti moramo, da Tarmann že v nacističnem času ni imel čiste vesti. V pijanosti je udaril 74 letnega starca v obraz in mu grozil z gorjačo. Z največjo silo se ga je stari oče vendarle otresel. Tarmann je pri tem grozil tudi njegovi družini in bližnjim sosedom, katere je spoval s tatovi, roparji, Titovci in komunisti. Značilna je dalje njegova grožnja, da bodo pohabljenemu in dela nesposobnemu sinu Tomaža Wieserja odtegnili že itak majhno podporo 36 šilingov.

Toda to se ne dogaja samo v Slovenjem Plajberku in Podjuni; rdeča nit teh izpadov se vleče naprej preko Svetne vasi, Sveč do Zile in nazaj med jezerom in Dravo ter konča tam, kjer je njen začetek, v preskušeni centrali narodnega zatiranja, v Celovcu.

Kar si ne upajo trezni, to napravijo v pijanosti. Tako se oživlja spet vsa v desetletjih narodnega zatiranja prirojena in privzgojena neznačajnost in surovost. Primeri v Svečah in drugod nam dokazujejo, da se prav v pijanosti razkrije stara, šovinistična miselnost, ki živi še vedno v pripadnikih nacizma in danes tvori skupno fronto proti slovenski besedi, slovenskemu žitju in bitju. Razna koristolovska osebna stremeljenja so jih sicer v zadnjih letih razdvojila. Danes pa, ko od najvišjih oblasti navzdol velja težnja, ki hoče zadušiti slovenski življenjski duh na Koroškem, se zopet zbirajo somišljeniki starega duha in hočejo izpeljati stare, zločinske naloge.

Obžalovanja vredni so ti pojavi zlasti v vrstah sinov slovenskih mater. Značaj in zavednost teh izgubljenih sinov sta se izrodila v koristolovski zagrizenosti in slepem zaupanju v to, kar je propadlo pred nedavnim.

Spomnimo se ob tem na besede L.

N. Tolstoja, ki pravi: »Človek, ki se odpove svojemu narodu, ni več človek, temveč smet na njegovi poti. Kamor potegne veter, tja lete smeti.«

— Ž. r.

MLADINA, NADALJUJ Z DELOM IN NAPREDUJ!

Zadnji tedni našega mladinskega dela so potekali v pripravah za odhod na progo Brčko—Banoviči. Nikoli še naša mladina v svojem dosedanjem delu ni bila tako podjetna kakor tokrat. Seveda so se tudi pri tem delu napravile napake, toda uspehi, ki so se izražali v številu prijavljenih mladincev in mladink ter v njihovem navdušenju za stvar, so te nerodnosti prav gotovo odtehtali.

Mladina, na tebi je in posebno na vas, mladinski funkcionarji, da svoje velikega uspeha ne bomo zabrisali z nedelavnostjo. Tudi doma na koroški zemlji nas čaka mnogo dela. Štejmo si v čast in dolžnost, da bomo polet, ki smo ga pokazali v pripravah za Brčko—Banoviči, obdržali in ga razširili na vse naše delo. Tudi doma lahko delamo udarniško, o tem nam pričajo številke, ki ste jih lahko čitali v eni zadnjih števil »Slovenskega vestnika«. Tudi pri nas čakajo porušeni domovi izseljencev na pridne roke mladincev. Postaviti bo treba naš narodni dom v Žitari vasi, pomagati Jelenovi družini, ki je po nesreči v požaru izgubila imetje in svoj dom. Brigada »Tavčmana Francija — Lenarta«, pokaži svoj ustvarjalni polet, čeprav ti je bilo onemogočeno, da bi v graditvi tekmovala z ostalo jugoslovansko mladino. D—

UDELEŽBA KOROŠKIH SLOVENCEV NA VSESLOVANSKEM KONGRESU V BEOGRADU

Osvobodilna fronta za Slovensko Koroško je pri notranjem ministrstvu na Dunaju in pri jugoslovanskem političnem zastopstvu vložila prošnjo za potno dovoljenje za 11 članov, ki se hočejo kot zastopniki koroških Slovencev udeležiti Vseslovenskega kongresa v Beogradu. Med drugimi bodo zastopali koroške Slovence predsednik POOF dr. Franc Petek, tajnik POOF Karl Prušnik, dr. Joško Tischler, dr. Luka Sienčnik, dr. Mirt in dr. Franc Zwitter. Prošnja za potno dovoljenje je bila vložena v začetku novembra.

Koroška

V BORB

Moji partizanski doživljaji

(Pripoveduje partizan Luc)

Ko sem bil še v nemški vojski, sem videl, kakšne krivice se gode Slovincem in sploh vsem slovanskim ljudstvom. Tedaj sem se odločil, da bom ušel iz nemške vojske in se pridružil partizanom.

Ko sem prišel 19. aprila 1944 na dopust, sem našel doma svojega soseda, ki je bil že dalj časa na dopustu in medtem vzpostavil zvezo s partizani. Povedal mi je, da bo v nekaj dneh odšel v gozd in me povabil, naj grem z njim.

Zadnje čase sem bil v nemški vojski na Spodnjem Štajerskem pri letalcih. Bil sem »Gruppenführer« in vsi moji tantje so bili Avstrijci razen enega, ki je bil, kakor smo ga krstili, »Piefke«. Vsi smo bili sporazumni, da se pridružimo partizanom, čim se bo ponudila prva priložnost. Toda komaj sem bil teden dni tam, sem dobil dopust. No, in ker je bilo doma že vse tako ugodno napeljavano, sva s tovari-

šem dne 24. aprila 1944. leta odšla v partizane.

Prve tri dni svojega partizanstva sem bil dodeljen varnostni in obveščevalni službi, potem sem prišel v drugo četo drugega bataljona, s katero sem se gibal po Karavankah od Podjune do Solčave v Savinjski dolini. Prvo trdno borbo smo imeli v maju na Obirju. Pobili smo 14 Nemcev in zaplenili težko strojnico in še več drugega orožja. Drugo hudo borbo sem doživel v začetku junija na Obirskem. Napadli smo Nemce, ki so bili na drugi strani vode. Dolgo smo bili po njih, nato pa prešli v napad, čeprav so dobili v pomoč tank iz Zeleznice Kaple. Nemci so imeli v boju 13 mrtvih, ranjenih pa ne vem koliko. Od naših tovarišev je bil eden težko ranjen. Pred umikom sta šla ponj dva tovariša in ga odnesla višje v goro. Napravili smo nosila in ga prenašali po strmih, skalnatih gozdnih stezicah. Samo kdor pozna te skalovite

planine, si lahko predstavlja, kakšna obremenitev je to za partizane.

22. junija so nas pri Katrci, kakor smo rekli Jurjevčevi kmetiji v Remšniku, določili, da gremo čez Dravo. Zjutraj smo se poslovili od tovarišev in odrinili čez Peco mimo Pliberka na Zvabek. Prav ko se je začelo mračiti, smo prišli do Drave. Napravili smo zasilen čoln in prvi je sedel vanj komisar Ciril, da ga preskusi. Po tej poskusni vožnji sva sedla vanj z Gašperjem, da bi se prepeljala čez Dravo. Nato sem odveslal po drugega tovariša ter se poslovil od majorja Primožiča in komandirja Cirila ter njune zaščitke. V noči na 24. junij ob pol enajstih smo odrinili s severnega brega Drave v neznan teren, ki smo ga moralj šele sami obdelati in spoznati.

Drugi večer smo prišli k prvemu kmetu na severnem bregu Drave. V mraku smo obkolili hišo. Kmet in njegova dva sinova so ravno opravljali razne opravke okoli hiše. Ko so nas nenadoma zagledali pred seboj, so se nas tako ustrašili, da jim je popadalo vse iz rok in so obstali pred nami kakor okameneli. Razpostavili smo straže in spodili ljudi v hišo. Tam smo jim kmalu pregnali strah iz glav in jim dokazali, da nismo banditi, kakor so nas slikali nacisti in njihovi pomagači. Komisar Polde jim je razlagal, za kaj

se borimo in kakšen je naš program. Tako smo se gibali od vasi do vasi ter spoznavali in poučevali zaslepljene slovenske ljudi. Večkrat smo se spoprijeli s policijo, ki nam je pri hišah ali na važnih prehodih pripravljala zasede. Če smo jih pravočasno zapazili, je zapela naša strojnica, brzostrelke in puške pa so jo spremljale. Nemci so jo potem tako ucvrli, da jih je bilo veselje gledati. Včasih pa se je seveda tudi zgodilo, da so nas oni presenetili in ker so bili skoraj vselej v premoči, se je bilo treba spretno umakniti. Saj nas je bilo v začetku samo trinajst. Tako je bilo pač naše življenje. Nikoli nisi vedel, kdaj bo kateri padel in kdo bo prvi, ki bo padel.

10. avgusta smo napravili večjo akcijo v tako imenovanem »Weissengrabnu« pri Volšperku. Razorožili smo ujetniško stražo in nekega tajnega policista ter izpustili ujetnike. Tajni policist je imel celo zalago orožja, tudi ročne granate. Možno se je hotel braniti, pa ni bilo več časa. Razorožiti smo morali tudi njegovo ženo, ki je dejala, da potrebuje svoj samokres za razne »elemente«. Ko je bilo vse končano, smo odrinili spet po istem jarku, koder smo prišli. Čez dve uri smo zavili v gozd in preležali dan.

(Dalje)

Oktobrska revolucija je rešila civilizacijo

Zdaj ko je nürnberška razsodba nad nemškimi prvimi vojnimi zločinci že stvar zgodovine, si je še posebno težko zamisliti, da je nekoč bila doba, ko je pretela dejanska nevarnost zaslužnjenja vsemu človeštvu, ki ljubi svobodo.

Skoraj na vso Evropo je tedaj stopila noga nacističnih barbarov. Samo ozka morska ožina je ločila Britanijo z njeno majhno in tedaj slabo oboroženo vojsko od številnih do zob oboroženih nemških čet. Združene države so stale pred črnim dnevom poraza pri Pearl Harbourn, ves svet je zadrgetal pred navidezno nepremagljivo silo nemškega orožja. Sovjetska zveza je sicer stala, toda mnogo inozemcev tedaj ni hotelo verjeti v to, da bi bila vsaj sposobna upreti se Nemcem. Vse je kazalo na to, da bodo hitlerjevci želi neizogibno zmagovalci. Kdo bi ne vedel danes, da bi takšen konec vojne pomenil zlom in propad svetovne civilizacije?

Spomnimo se, da so nacisti na grozovit način iztrebili 15 milijonov nedolžnih ljudi, da so zastrupili 275.000 starih in bolnih ljudi in jih 7 milijonov odgnali v sužnost ter jih oropali njihove domovine, družine in človeškega dostojanstva. Spomnimo se na to, da so nacistične roke povzročile, da je desetine milijonov ljudi izgubilo vse svoje imetje in da so izgubile mnoge dežele bogastva, plod dela neštevilnih rodov, ki so bila oropana in uničena. Vse to pa je šele kapljica v morju v primeri s tem, kar bi imelo človeštvo pričakovati, če bi zmagali hitlerjevci, ki so se hoteli polastiti nadoblasti na svetu. Ni si moč zamisliti, kako strahotna usoda bi doletela vso civilizacijo, če bi postali gospodarji nacisti, te zveri v človeški podobi in rablji ljudstev!

Dovolj je, če se spomnimo na vse to, da lahko pravilno ocenimo veliki zgodovinski pomen Oktobrske revolucije leta 1927 v Rusiji in njeno neprecenljivo napredno vlogo za usodo civilizacije. Ali bi predrevolucijska Rusija mogla nuditi odpor navali mogočnega hitlerjevskega vojnega stroja? Jasno je, da ne.

Splošno znana stvar je, da vladavina carskega samodržstva v stari Rusiji sploh ni bila sposobna, da bi lahko zadržala deželi možnost obrambe. To je nazorno pokazala prva svetovna vojna, ko so ruski vojaki kljub svoji moči doživljali poraze, ker so imeli premalo orožja in nabojev.

Po Oktobrski revoluciji, ki je priključila v Rusiji v življenje sovjetsko oblast, se je sovjetska država v treh petletkah iz temelja spremenila. V tem času je sovjetsko ljudstvo kot polno upravičeni in edini gospodar svoje države mnogokratno povečalo gospodarsko moč svoje domovine.

Silni porast proizvodnje, ki so ga povzročile posebnosti sovjetskega gospodarstva in sovjetske družbene ureditve, je spremenil Sovjetsko zvezo iz zaostale dežele v napredno in iz agrarne dežele v industrijsko. Z lastnimi silami, brez tujih posojil in izkoriščanja kolonij je ustvarilo sovjetsko ljudstvo mogočno industrijo in kolektivno kmetijstvo z veliko proizvodnjo. Vse to je služilo kot gmotni temelj za sijajne zmage sovjetske armade.

Oktobrska revolucija ni spremenila samo gospodarstva Rusije, ampak tudi ves njen način življenja. Kultura, ki je bila do revolucije privilegij majhne plasti premožnejših ljudi, je postala dostopna za najširše ljudske množice. Odstranitev narodnostnega zatiranja, svoboden narodnostni razvoj vseh narodov in narodnosti v Sovjetski zvezi sta na sijajen način pospešila moralno in politično enotnost sovjetskega ljudstva. Po Oktobrski revoluciji so se vsi preprosti ljudje sovjetske dežele pričeli čutiti kot gospodarji svoje lastne države in so bili zato seveda pripravljani, da to državo branijo brez strahu in požrtvovalno do zadnje kaplje krvi.

Zgodovina ne bo nikoli pozabila, da

so skozi štiri leta boja Sovjetske zveze proti nacistični Nemčiji stale poglavne sile hitlerjevskih armad in njihovih satelitov — okrog 200 divizij — neprenehoma na vzhodni fronti. Ta položaj se ni spremenil niti po sijajnem zavezniškem izkrcanju v Normandiji. Na zapadni fronti je bilo kvečjemu 80 nemških divizij, pri čemer je ta fronta, kakor znano, nastala šele leta 1944.

Tako je nosila Sovjetska zveza na

svojih ramenih poglavito breme boja proti mogočni nemški vojski. To breme je bilo tem težje, ker se je sovjetsko ljudstvo dolga leta samo borilo proti najmočnejšemu in najbolj nevarnemu sovražniku vsega človeštva. Zgodovina bo pravilno ocenila junštvo ameriških in angleških vojakov,

ki so se požrtvovalno bojevali proti Nemcem na oceanih in v Afriki. Večna slava velja junaškim partizanom Jugoslavije, pogumnim sinovom Francije, Albanije in cele vrste drugih dežel, ki so zadajali okupacijskim četam Nemčije občutne udarce. Izid vojne pa se je odločal predvsem pri Moskvi in Leningradu in pred zidovi Stalina, kjer je sovjetska armada dokazala, da je vojska prvega reda.

Zaradi moči oboroženih sil Sovjetske zveze, ki jih je vodil generalisim Stalin, Nemci niso več prišli do tega, da bi uporabili pripravljeno grozovito orožje za vojno z bakterijami, in niso mogli dokončati izdelave atomskega orožja. Sila in junaštvo sovjetskih borcev, moč v Oktobrski revoluciji rojene sovjetske države, pripravljenost na žrtve vsega sovjetskega ljudstva, ki je za zmago prevzelo nase nepojmljivo pomanjkanje in trpljenje, vse to je zagotovilo razbitje Hitlerjeve Nemčije in rešilo svetovno civilizacijo propada. Vojna je Sovjetsko zvezo stala neprimerno več kot katero koli drugo državo iz družine Združenih narodov. Sovjetsko ljudstvo je plačalo zmago z neprecenljivim življenjem 7 milijonov svojih sinov, ki so padli na bojnih poljih. Nemški barbari so uničili na stotine mest, na tisoče vasi in tisoče tovarn. Boj sovjetskega ljudstva proti hitlerjevcem bo ostal v spominu potomcem kot nepopisno junaštvo. Za to junaštvo je ljudstvo pripravila Oktobrska revolucija. Ona je bila tista, ki je Sovjetski zvezi podelila tisto nezlomljivo silo, ki je zrušila nacistično Nemčijo in jo prisilila na kolena.

Zato smo popolnoma upravičeni reči, da je Oktobrska revolucija l. 1917 rešila vse svobodoljubno človeštvo in civilizacijo.

Vseslovanski kongres v Beogradu

Prihodnji mesec se bodo zbrali v svobodnem Beogradu zastopniki vseh slovanskih narodov na svoj prvi Vseslovanski kongres. Velik pomen tega dogodka je na dlani. Saj je jasno, da kongres ni sklican v Beogradu po naključju. Kajti dejstvo, da bo zboroval v glavnem mestu Jugoslavije, je le dokaz, kako zelo cenijo slovanski narodi boj jugoslovanskih narodov za zmago in uresničenje načel dosledne, napredne demokracije, ki so politični temelj sodobnega vseslovanskega gibanja. Vseslovanski kongres v Beogradu bo torej priznanje jugoslovanskim narodom za njihove velike zasluge v boju za zmago demokratičnih načel sodobnega vseslovanskega gibanja. Veliko priznanje za veliko stvar.

Narodi Jugoslavije so si to veliko priznanje zaslužili. Ne samo s svojimi

velikimi žrtvami v boju, tudi ne zato, ker so v svoji deželi uresničili bratstvo in enotnost med narodi, temveč zato, ker so spoznali, da je bratstvo med narodi mogoče le tedaj, če je zadržana enakopravnost, kar se pravi z drugimi besedami, če ima ljudstvo oblast v svojih rokah.

Dogodki slehernega dne nam pričajo, da je tam, kjer ljudstvo nima oblasti v rokah, enakopravnost med narodi le prazna beseda. Kvečjemu more biti le zahteva, šele zahteva neenakopravnih zatiranih narodov. Če se narodi Jugoslavije ne bi bili načelno borili za ljudsko oblast, če ne bi razbili zatiralskega državnega aparata stare Jugoslavije, ne bi imeli danes niti enakopravnosti niti bratstva med jugoslovanskimi narodi. Načelni boj za zmago napredne demokracije je prvi

pogoj za uresničenje enakopravnosti in s tem tudi bratstva med narodi. Kjer ni ljudske demokracije, ne more biti niti enakopravnosti med narodi. Iz tega nujno sledi: za ohranitev bratstva med narodi je treba ščititi in utrjevati ljudsko oblast.

To so načela sodobnega vseslovanskega gibanja, načela, ki ne veljajo samo za slovanske narode, marveč za narode vseh dežel sveta.

Sodobno vseslovansko gibanje je v prvi vrsti dosledno, napredno demokracijsko gibanje. Menda ni treba poudarjati, da nima nič skupnega s kakim rasističnim gibanjem. Slovani niso nikdar učili in tudi nikdar ne bomo učili, da smo boljši od drugih narodov, ali da smo nekaj več kakor drugi. Učili pa smo in bomo učili, da nismo manj vredni od drugih in da nismo manj sposobni od drugih. Smo enakovredni drugim in hočemo biti enakopravni z vsemi drugimi. Tudi ne pravimo, da smo bolj demokratični od drugih in ne zahtevamo zase nobenih posebnih pravic. Resnica pa je, da smo sedaj v prvih vrstah v boju za najnaprednejšo demokracijo. Resnica je, da so vsi slovanski narodi v svojih deželah uresničili najbolj napredno demokracijo, da v njihovih deželah ni noben narod zatiran, da se tam ne zatira nobena vera, da uživa v vseh njihovih deželah popolno svobodo — kar pomeni, da so vse njihove dežele na izredno visoki stopnji družbenega razvoja —, da je v nekaterih njihovih deželah že vsako izkoriščanje odpravljeno, v drugih pa se odpravlja, da nimajo slovanske dežele nobenih kolonij in da so zaradi vsega tega postale zgled bratskega sožitja za vse narode in teden temelj svetovnega miru. Teh resnic ni mogoče zanikati in nihče nam ne more šteti v zlo, če smo na vse to ponosni.

Ne vemo, kako dolgo nam bo zgodovina dovolila, da ostanemo v prvi bojni črti za napredno demokracijo. Ne vemo, koliko časa bomo ohranili v svojih rokah to vodilno mesto. Prepričani pa smo, da bomo dotlej to svojo nalogo častno izpolnili.

Vseslovanski kongres v Beogradu bo nedvomno še bolj strnil slovanske narode v napredno četo bojevnikov za mir in demokracijo. Beograjski Vseslovanski kongres bo pomagal utrditi vladavino napredne demokracije v vseh slovanskih deželah in bo s tem tudi utrdil demokracijo na vsem svetu. Poglobil bo stremljenje po miru in položil nov kamen v zgradbo bratstva med vsemi slovanskimi narodi in med narodi vsega sveta.

Kaj se pravi pridružiti se danes vseslovanskemu gibanju?

To se pravi: pridružiti se gibanju za napredno demokracijo, za enakopravnost med narodi, za bratstvo med narodi, za blaginjo vsega delovnega človeštva in predvsem — za mir!

(Po »Ljudski pravici«)

NOBENIH UTVAR O NEMČIJI

Znani pacifist, profesor F. W. Förster je napisal knjigo »Evropa in nemško vprašanje«, v kateri razčlenjuje razvoj nemškega imperializma od prvih početkov do nacionalno-socializma. Pred kratkim je objavil v »Zürcher Zeitung« odprto pismo, ki ga sedaj v izvlečkih priobčuje svetovni tisk. V tem pismu svari zaveznike pred hudimi utvarami o novi, demokratični Nemčiji. Profesor Förster je bil že od prve svetovne vojne v tako imenovanem »rajhu« zelo osovražen, ker je takoj spočetka pokazal na krivdo viljemovske Nemčije. On je bil tudi tisti, ki je svetoval, naj se ne zaupa weimarski republiki. Kot prileten mož živi sedaj v New Yorku. Njegovo dolgo pismo švicarskemu listu je odgovor na Churchillov predlog o Panevropi, h kateri bi pritegnili tudi Nemčijo, a brez Sovjetske zveze.

V odstavku, ki ima naslov »Nemški narod ne pozna kesanja«, pravi:

»Dejanska ovira, da bi sedli z Nemčijo za mizo, je v zelo utemeljeni go-

tovosti, da zločinci in njihovi zaslepljeni sobojevniki v Nemčiji ničesar ne obžalujejo in še niso obupali, pač pa dan in noč ne mislijo na ničesar drugega kot na možnost, da bi še enkrat poskusili z drugimi sredstvi in zavezniški staro igro.

»Verjemite mi, mladi mož,« je leta 1941 dejal general Haushofer ameriškem novinarju Caltonu Smithu, »lahko ste prepričani, da mi v primeru našega poraza od prve ure po predaji ne bomo mislili na nič drugega, kakor na priprave za novo vojno.«

In tako misli danes še večina. Ali naj bo to pozabljeno? Jasno je, da lahko pozabimo zagrešeni zločin, če vidimo kesanje in je škoda povrnjena. Toda ni mogoče prezreti tistega duševnega stanja, ki grozi, da bo povzročilo vedno nove zločine. Med generali in nemškim narodom je neka liturgija. Zbor generalov je pel pesem o moči, o oblasti in ljudstvo je odgovarjalo amen, amen.

»Zato bi bil samomor Evrope, če bi

narodi hoteli skupaj s popolnoma nepoučeno in nespreobrnjeno Nemčijo ustanoviti Panevropo, narodi, ki so jih pet let ropali, zlorabljali in načrtno kradli cvetove njihovega inteligenčnega vodstva. V nekaj letih bi imeli namesto Panevrope — Pangermanijo.

Da je bila Evropa tako neizmerno zapeljana in zaslepljena, se moramo zahvaliti govoričenju, po katerem bi bila versajska pogodba zakrivila nastanek Hitlerja. Zakaj, Hitler je samo populariziral tisto, kar je že sto let kličlo v nemškem narodu. Pruski militarizem in pangermanizem sta dve velikanski drevesi, ki njih korenine segajo globoko v zgodovino in so se slednjič zrasle v nacional-socializem. Že pred sto leti je Ernst Moritz Arndt označil pangermanski program »Nemčija potrebuje velikega vojaškega tirana, ki bo sposoben iztrebiti cele narode.« To je bil v bistvu ves problem Hitlerja.

Če pa ne bo porušena ali odpeljana oborožitvena industrija z vsemi nje-

nimi pomožnimi panogami, tedaj smo lahko prepričani, da je vzpostavitev nemškega vojnega stroja in vseh njegovih najbolj modernih sredstev za rušenje samo še vprašanje časa. Trditev, da bi odstranitev petih ali šestih tovarn, ki tvorijo osnovo nemške tehnike uničevanja, pomenila smrt Nemcev zaradi lakote, ni nič drugega kakor znana nemška propaganda. Nemci ohranijo dovolj industrije za potrebe mirne dobe, da bi skupaj z intenzivnim kmetijstvom, ki je že leta 1935 krilo 90 odstotkov ljudske prehrane v Nemčiji — lahko prehranili nemško ljudstvo in uvažali potrebno blago, ki ga dežela nima.

Förster nato govori o možnosti, kako bi bilo treba ravnati z Nemčijo. Takole pravi:

»Evrope ne moremo obnoviti s karšnokoli Nemčijo, predvsem pa ne z Nemčijo, ki je samo nadaljevanje od včeraj. Edina Nemčija, ki bo nekaj vredna, mora biti tista, ki bo prosta pruskega duha.« Nato navaja Lagar-

dea: »Bismarckizem je smrtna bolezen nemškega naroda.« Ljudje so vedno mislili, da sta weimarska Nemčija in potsdamska Nemčija dve različni stvari in da je prvo nadvladala druga. To pa ni res. Po Försterjevi trditvi se je weimarska Nemčija z navdušenjem vrgla v naročje pruskih militaristov.

Nemška industrija ni bila nikdar nič drugega kot tajni zaveznik nemškega generalnega štaba. Nemčijo je torej treba iztrgati izpod zastupljenega vpliva Prusije in obnoviti njeno pravo tradicijo, ki je ustvarila v svetu ugled in spoštovanje. Zategadelj pa je treba z največjo ostrostjo nastopiti proti vsemu, kar bi bilo količjak podobno vzpostavitvi militarizma.

Brez usmiljenja je treba zlomiti vsako propagando za staro vladavino. Nemce je treba obvezati k priznanju, da nimajo sploh nobenih izgledov več, da bi kdaj koli spet vsilili svetu svojo voljo. Nacisti pa je treba pripraviti do tega, da bodo uvideli, da je njihova stranka za vedno izgubljena.

Naša živina v hlevih

Z jesenske travniške paše se je sedaj živina vrnila v hleve na prezimovanje.

Kakor je mlada živina lepo uspevala in se razvijala na prostem, na paši, kakor sta bili molznost in zdravje pašnih krav razveseljivi, tako bi bilo prav, da bi se tudi sedaj v hlevih vsa živina enakomerno, brez zastoja v rasti in brez nazadovanja v molznosti ter v zdravju dalje razvijala.

Na žalost le prebogosto opažamo, da živali ob stalni hlevski reji vedno bolj hiraajo in v njihovi molznosti ter zdravju vedno bolj pešajo. Zakaj ne? Čisto naravno; pač zato, ker živini v hlevih ne nudimo za razvoj in splošno uspevanje onih naravnih življenjskih pogojev, katere z brezobzirno strogostjo predpisuje narava in katere živali pretežno najdejo le na prostem, na paši.

Kateri so ti pogoji? Poleg tečne in sočne krme predvsem prosto gibanje, svetloba (sonce), svež zrak in snaga. V koliko oziroma kako malo moremo pri naši zimski reji te pogoje izpolnjevati, le predobro vemo.

V precejšnjem številu hlevov je dandanes že preskrbljeno, da dobiva živina čez zimo tečno in sočno krmo; glede drugih pogojev (prosto gibanje, sonce, zrak itd.), ki za donosno uspevanje niso nič manj važni, pa je pri nas večinoma bore malo narejenega.

Zopet ponavljam, da le predobro vem, kako težko je marsikje urediti vse tako, da bi bilo prav in dobro. V enem hlevu ni zanesljivih delovnih moči, v drugem ni primernih prostorov, v tretjem ni materialnih sredstev

itd. Toda v kolikor nam dane okoliščine dopuščajo, bi morali le gledati, da obstoječe stanje izboljšamo.

Da je prezgodnje privezovanje telet k jaslom zelo škodljivo za pravi telesni razvoj mlade živine, je znano. Najbolje bi bilo, da bi teleta do enega leta starosti sploh ne privezovali. In v resnici vidite v naprednih alpskih deželah vso mlado živino, čestokrat že več ko eno leto staro, enostavno prosto zaprto v posebnih kočih, v katerih se čisto poljubno giblje in prosto skače. Toda to še ne zadošča. Teleta pridejo ne glede na vreme tudi pozimi in v snegu vsaj za uro ali dve na prosto, v tekališče. Pa tudi molzne krave spuščajo kljub redni hoji na napajališče vsak dan v opoldanskih urah, navadno od 11. do 3. ure popoldne, v tekališča, razen v dnevih z ledenomrzlimi severnimi vetrovi in ob snežnih metežih. Za tekališče je dober vsak primerno ograjen prostor v bližini hleva. Zanj pa ni škoda niti najboljše njive, če upoštevamo velike koristi proste gibanja. Kaj pomeni za razvoj in zdravje živali dejstvo, da mora stati živinčica marsikje več ko polovico leta ali sploh celo življenje privezano na enem mestu, si lahko misli vsakdo. Saj se žival v svojih življenjskih pogojih in zahtevah bistveno in načelno ne razlikuje od človeka.

Nič manj važna kot gibanje je za živino tudi svetloba. Kolikega pomena je svetloba za rastline in za človeka, vemo vsi iz vsakdanje izkušnje.

Praviloma bi moralo biti v hlevu tako svetlo, da bi lahko še v najbolj oddaljenem kotu videli brez truda brati

in površina oken bi morala znašati približno eno desetino površine tal ali en kvadratni meter na tri krave.

Važnost svetlobe sledi že iz tega, da se le pod vplivom sončne luči tvori v rastlinah zelenilo in pri živalih ter pri človeku rdeča krvna telesa.

Upoštevajoč te okoliščine se Danci v hlevih na primer ne zadovoljujejo samo z zadostno velikimi okni, marveč uporabljajo za hlevska okna posebno steklo, tako imenovano »vitosteklo«. To steklo propuša ultravioleto žarke, ki delujejo posebno učinkovito na tvorbo krvi. Danci pač dobro vedo: dosti dobre krvi, dosti mleka in obilo zdravja!

Tudi pomen zadostne množine svežega zraka za živino mora postati vsakomur jasn, ako upoštevamo, da potrebuje odraslo govedo toliko kisika v eni uri, kolikor se tega nahaja v 40 kubičnih metrih svežega zraka. Najvažnejši motor za tvorbo mleka so pljuča in če dobivajo pljuča v zatohlih hlevih v izrabljenem zraku premalo kisika, nazaduje molznost in živali se končno loti več ali manj prikrita jetika. Saj je neka zdravniška preiskava pri naših kravah v Belanski dolini pred leti ugotovila 40 odstotkov jetičnosti. Zato za zadostno prezračevanje hlevov ne zadošča samo redno odpiranje vrat in oken ter spuščanje v tekališča. Vsakdo naj se po možnosti potruži, da uredi v hlevu tudi primerne dovodnike za dovajanje svežega zraka in odvodnike za odvajanje izrabljenega zraka. Dosedaj se je obnesel najboljše prezračevalni sistem, ki dovaja sveži zrak pod stropom hleva s počasnim pronicanjem in odvaja izrabljeni zrak 30 cm visoko od tal s

posebnim dušnikom, ki pa mora segati najmanj pol metra nad sleme.

Nadaljnji pogoj za zadovoljivo uspevanje živine pozimi je snaga. »Red in snaga pol krme odvaga« pravi že star pregovor. Snažne pa moremo obdržati živali le v hlevih z urejeno notranjostjo, predvsem z nepropustnim podom in s primerno kanalizacijo (odtočnimi jarki za gnojnico).

Urejevanje notranjosti hlevov na veliko je na Koroškem izvrševala in po vojni zopet izvršuje tvrdka Brouček z Dunaja. (Njeno zastopstvo v Celovcu, Johann Burgerstrasse 8, za mestno klavnico.) Ta tvrdka je dovršila v zadnjih letih predvsem na večjih koroških kmetijah nešteto notranjih ureditev hlevov s smotnimi staji in tako imenovanimi Reautschniggovimi jaslami, ki omogočajo ob pravilnem ravnanju posebno štednjo s krmo. Računa se (seveda kolikor ne gre pri podatkih za tovarniško propagando), da se prihrani z uvedbo Reautschniggovih jasl pri 10 kravah za eno kravo krme. Sicer pa nam primer njih jasl ne bo težko urediti, če smo si ogledali nekaj v resnici moderno in smotrno urejenih hlevov.

Važnejše kot jasi so za zadovoljivo uspevanje živine v hlevih nepropustne staje oziroma pod s kanalizacijo, velika okna, prezračevanje in takšna ureditev sten in stropa (ne nad 2,5 m višine pri govedu), da nam hlev ne »moči« in da nam ostane suh in primerno topel, ne zatohel. Za krave in mlado živino je najprimernejša toplota 15 stopinj Celzija, za delovno in pitovno govedo pa 12 stopinj Celzija.

Pomnimo, da je za vso živino pozimi v hlevih boljši suh mraz kot pa vlažna, zatohla gorkota! Kočuški.

Brez elektrike ni napredka

Zgraditev in razširjenje, s tem pa tudi pocenitev električnih naprav, toka in mrež je osnovni položaj gospodarskega napredka in dviga splošne blaginje. Ljudska oblast v Sloveniji je takoj po osvoboditvi posvetila vso pozornost vprašanju elektrifikacije, ne samo mest, marveč tudi slovenskega podeželja. V letošnjem letu bo dosegel v elektrifikacijo vloženi kapital okoli 66 milijonov, računano po predvojni vrednosti.

Samo v letošnjem letu bodo dogradili skoraj trikrat toliko omrežja, kot ga je bilo zgrajenega v letu 1938, to je v letu, ko je bivša banska uprava vtaknila v električne naprave največ denarja.

Združitev električnega gospodarstva v rokah države je omogočila načrtno zgraditev električnega omrežja. V letu 1946 bodo dogradili 184 km daljnovodov, 361 km razdelilnega omrežja in 44 transformatorskih postaj.

V gradnji je daljnovod visoke napetosti 110.000 voltov Trbovlje—Laško z obema transformatorskima postajama v Trbovljah in Laškem, s čimer bo mogoče oskrbovati tudi Zagreb z električno energijo iz central v Sloveniji. Pričeli so tudi z deli na progi Velenje—Laško za daljnovod 110 tisoč voltov in z deli na trasiranju proge Ljubljana—St. Peter na Krasu, prav tako za daljnovod Dravograd—Guštanj za oskrbovanje mežiškega rudnika, dalje daljnovod Tepanje—Rogaška Slatina za oskrbo Rogaške Slatine in daljnovod Toplice—Semič za priključitev Bele Krajine na omrežje Državnih elektrarn Slovenij.

IZGRADNJA ELEKTRIČNE INDUSTRIJE

Od vsega početka je bilo potrebno misliti tudi na izgradnjo industrije za električni material, električne stroje in naprave, kar se je pred vojno v

Prvo poglavje

Začulo se je glasno trkanje na vrata. Ludovika je odmaknila oči od knjige in prisluhnila. Tiho, vendar odločno trkanje se je ponovilo. Tako trka samo stari Jufec — previdno in priljudno, kakor da se že naprej opravičuje zaradi vznemirjenja. Ludovika je nehote pogledala na kazalo starinske ure.

»Ena je ura ... Kaj je neki napotilo starca, da prihaja tako pozno?«

Knjiga Žeromskega je zdrsela po odeji na preprogo. Prav na lahko jo je spreletel hlad, morda od svilene kimone, ki jo je ognila Ludovika na razgaljena ramena, morda od neznanega nemira, in je vstala.

»Kaj si ti, Jufec?«

»Da, jaz sem milostljiva gospa.«

Že po tem, da je stopil stari strež-

nik v spalnico in pozabil, da bi se nizeko priklonil ter po njegovi raztreseni zunanosti je Ludovika takoj spoznala: zgodilo se je nekaj nenavadnega.

»Gospod grof Edvard je prišel, grofica ...«

»Kaj si rekel? ... Edvard? — Kje pa je?« je vprašala Ludovika skoraj šepetaje, čeprav se ji je zdelo, da je zakričala.

Ludovika je pričakovala vse, samo ne vrnitve moža. Nekaj trenutkov si je skušala obvladati glas, vendar zaman. Vsa iz sebe je zbežala iz sobe. V ogromni sprejemnici je brlela medla sveča, postavljena na klavir. Človek v sivem vojaškem plašču je snemal z ramen vojaško torbo. Ko je začel trkanje in so se vrata odprla, se je hitro okrenil. Ludovika si je nehote pregrnila kimono — pred njo je stal neznan moški v zmečkani kučmi, po-

tlačeni do oči, in zastiral svetlobo. Ludovikine oči so se začudeno ustavile na široki in gosti neznančevi bradi. Vojak je prijel Ludoviko za roko in jo privel k sebi. Zdrznila se je, toda moške roke so se je krepko oklenile.

Ko se je približal tuji, bradat obraz njenim očem, jo je strah tako hitro minil, kakor je nastal. Zdaj je niti kučma niti ogabna brada nista mogla več prevariti. Nekoliko mežikajoče Edvardove oči, izpod tankih in zaokroženih obrvi, bi razločila med tisočimi drugimi očmi. — In vendar to ni bil njen Edo, vedno tako zali gardni polkovnik, z blestečimi se zlatimi naramniki.

Zdaj je prihajal od njegovih brk, brade in umazane vojaške obleke neprijeten duh po vlažni in zopni izparini mokrega plašča.

Mogelnicki je sprevidel neugodni položaj svoje žene. Poljubil ji je goste, mehke kodrčke na sencel, a ne drhtečih ustnic, ter jo izpustil. Poleg njiju je stal Jufec, ki je bil pravkar vstopil.

»Ta je kriv, da me srečaš takšnega. Jufec, ti ne bi smel povedati, da sem prišel, dokler se nisem umil in preoblekel,« je tiho dejal Edvard, kakor da bi se hotel opravičiti, in snel kučmo. Trudno si je pogladil razmršene

lase. Ta znana kretnja je prebudila v Ludoviki občutek prejšnje iskrenosti do moža. Bilo ji je hudo, da sta ji umazana vojaška obleka in nepriklupna zunanost tega dragega človeka izzvala za trenutek zopnost. Nenadoma je popolnoma pozabila na Juzefovo navzočnost, se privila k možu, objela mu glavo in začela poljubovati te drage oči, ki se niso prav nič izpremenile. Vendar jo je sedaj previdno, toda odločno potisnil od sebe:

»Potem, Ludovika, potem ... Zdaj moram vreči raz sebe vso nesnago, a najprej se moram umiti. Zdi se mi, da sem popolnoma prepojen s to umazanijo: zadnja dva dni sem se vozil na lokomotivi in spal na premogu, ali natančneje — sploh nisem nič spal.«

Ko je stopil Edvard čez eno uro v ženinno spalnico, se je spet začudila: brada je zgnila in prav tako so bili obriti njegovi razmršeni lasje. Velika glava pravilne oblike, glava z izraznimi čelnimi ogli, je bila videti kakor položena. Spet ni bil podoben samemu sebi, kajti prej si nikdar ni bril glave, ker je vedel, da mu to ne pristaja. Siva obleka, ki jo je Jufec prinesel iz stare grofovske garderobe, je spominjala Ludoviko na prve mesece njenega zakona, ki jih je bila preživela

glavnem uvažalo iz tujine. Tudi v tem pogledu beležijo v Sloveniji že sedaj lep napredek, obetajo pa se še lepši uspehi. Že danes izdelujejo najrazličnejši električni material, ki so ga morali prej uvažati. Elektroindustrija Slovenije proizvaja danes domala vse vrste golih električnih vodov, Bergmannove cevi in pribor, Pešljeve cevi, inštalacijski material, akumulatorje in plošče ter baterije, galvanične elemente itd. Pričeli so tudi proizvajati keramične izolatorje, električne kuhaličke, likalnice itd. Največja tovarne te vrste je »Iskra« v Kranju; v njen sklop spadajo tovarni »Volta« in »Zmaj« ter tovarna Bergmannovih cevi.

Drugo največje podjetje za električni material je tovarna kovin v Slovenski Bistrici, ki izdeluje v glavnem gole bakrene, aluminijaste in medeninate žice ter danes krije najnujnejše potrebe za vso Jugoslavijo. V Zagrebu grade veliko tovarno za elektromaterial, ki bo zaposlovala več tisoč delavcev.

Po vsem tem računajo, da se bo Jugoslavija v kratkem času tudi v pogledu električnega materiala in električnih strojev lahko osamosvojila. To je velik napredek v tako kratkem času. Tako je gospodarstvo ljudske države. Kmalu bo preprežena vsa Jugoslavija z električnimi žicami, ki bodo prinašale do zadnje vasi luč, napredek in pomoč pri vsakdanjem delu.

(»Po »Kmečkem glasu«)

Nacistični pretepači napadajo celo ženske

Poročevalski urad OF javlja iz Slovenjega Plajberka:

Kakor že večkrat drugje, tako so tudi v Slovenjem Plajberku v nedeljo 27. X. pripadniki bivšega Hitlerjevega režima pod firmo OeVP priredili svojo zabavo, tako imenovani »Heimkehrerkranzchen«. Na to zabavo v Slovenjem Plajberku antifašisti niso imeli dostopa.

Tončka Dovjak, ki je znana kot zavedna protifašistka, je ob vzpodbujanju ostalih nacističnih pretepačev kar brez povišja napadel bivši NSDAP-jevec Pepan Wunder. Ko se je Tončka Dovjak hotela umakniti, je planil za njo, ji pričel trgati obleko in jo ob kričanju in zmerjanju surovo vzgrabil za vrat. Šele na intervencijo prisotnih je pretepač Wunder odnehal. Tončka, ki je utrpela hude poškodbe, je morala iskati zdravniško pomoč.

Nacistična surovost in vzgoja, katere na Koroškem mnogi nočejo opustiti, se ne ustavi niti pred slabotnimi ženskami. Da pa pride do takšnih izpadov celo v Slovenjem Plajberku, ki je bil eno izmed središč partizanskega gibanja, to samo še bolj potrjuje dejstvo, da uživajo nacisti vso potuho varnostnih oblasti.

v Nizzí. Tam ga je prvokrat videla v meščanski obleki.

»Zdaj se me pa res ni treba več bati, preljuba moja, in tudi poljubiš me lahko,« je dejal.

Jutro se je prikradlo v spalnico s sivim pramenom svetlobe, ki ga je prepuščala nekoliko odgrnjena zavesa. Ludovika se je prebudila, vendar iz bojazni, da ne bi zbudila moža, se ni premaknila in ga je opazovala, kako spi. Edvard je globoko dihal in po taktu dihanja se mu je napenjala svileni srajca na širokih, kosmatih prsih. Uporna usta, z ostrimi gubami na koncih, so bila na pol odprta. Noči brez spanja, stalno pričakovanje nevarnosti — vse to je bilo videti hkrati. Truden, omamljen od močnega vina, obilice zaužite hrane in njenega ljubkovanja, je zaspal in komaj mu je uspelo, da ji je izpovedal najvažnejše.

Zdaj je on tukaj zato, ker je ona tu. Seveda, nikdar ni pozabljala nanjo. In to dolgo, nevarno pot iz Pariza, preko dveh front, je napravil samo zaradi nje. Res je, da so mu poverili nekake naloge... Toda, ali bi on zapustil Pariz, delo v vojnem ministrstvu ter se izpostavljal nevarnosti in smrti, da ga ne bi tu pričakovala najlepša žen-

Koroška partizanka — Mira Pavlič

Bela na Koroškem. Strmi planinski travniki, obrobljeni od temnih goščav, za njimi veličastni vrhovi Karavank, ki se vedno kopljejo v soncu. Tudi hiše bogatinov se kopljejo v soncu, uboge bajte tam spodaj pa čepe v najbolj osončni strani doline. Na bajtarski strani je stal tudi dom delavca Pavliča s svojim mračnim, polomljenim hlevom in z dvema kozama v njem. Mračno je bilo življenje bajtarjev in delavcev, njihovi otroci pa so morali živeti zastrto in težko mladost. Delo za trdo skorjo kruha in prezir, da si bajtarsko dete — to je bila njihova mladost. Tako jo je preživljala tudi Mira Pavličeva.

Ko so leta 1942 pod Obirjem prvič počile partizanske puške in ko so se do bajt prebile prve besede borcev, se je v Mirini duši razpršila megla njene ubogega življenja. Zakaj ne bi postala zvesta kurirka partizanom, kako bi mogla v sebi zamolčati, da so prišli tisti, ki tudi reveže smatrajo za ljudi, ki tudi njim, bajtarskim otrokom, pripravljajo sončno življenje! Vsak partizanski strel, vsaka beseda partizana jim ustvarja svetlejšo bodočnost. Toda Miri je bilo to premalo, da je le doma pomagala partizanom. Iz oči v oči je hotela videti krvnike koroških vasi, kako padajo; z lastno roko je hotela uničevati pošastne ubijalce koroških kmetov, morilce Slovencev na

Koroškem. Doma je vzgojila že dovolj zanesljivih mladincev. Zaupala jim je delo na vasi in šla tja, kamor jo je neodoljivo vleklo. Pomislila je, da lahko tudi sama umre. Pa kaj je eno majhno življenje, kaj je sto in tisoč življenj proti tistemu, kar se sedaj poraja za koroško ljudstvo, za ves slovenski narod, za vso novo Jugoslavijo!

Mira, komaj dvajsetletna partizanka, je bila ena najhrabrejših koroških bork, ena najzvestejših tovarišic. Pol leta pred osvoboditvijo je šla čez Dravo. Na skrajnem severu slovenske zemlje, po pobočjih Svinje planine ni več hodil ponižen bajtarski otrok, utešnjen v domače globeli siromaštva in zapostavljanja, po svobodnih strmih nah je korakala ponosna sekretarka SKOJ-a in vzgajala koroško mladino. Korakala je hrabra borka, ki je uničila že kdo ve koliko podlih fašistov.

Partizani so tisto hudo zimo 1944-45. leta na Svinji planini odbili že nešteto napadov. Sneg jim je bil ležišče, tople hrane niso že zdavnaj več poznali, želeli so si samo počitka.

Nemci so začeli znova napadati. Domači izdajalci so jim pomagali. V dveh trdnih obročih se jim je posrečilo obkoliti sto partizanov. Mira ni ne omagala, ne obupala. Prva je bila v bitkah, prva pri ranjenih.

Nemci so na smučeh vdrli za hrbet partizanski četi, ki se je morala iz utr-

jenih položajev umikati po neizgazenem, globokem snegu, med regljanjem dvajsetih strojnic, čez popolno čistino. Morali so se razdeliti na majhne skupine. Tako so se poskušali pretolči skozi sovražnikove obroče. Eno takih skupin je vodila Mira. Že ranjena je hodila spredaj, s pištolo, pripravljeno na strel, in s srepim pogledom, ki je iskal švabske zasede.

»Hände hoch!« so zakričali fašisti, zaščiteni z zaklonom in s štirimi strojnimi.

»Nikoli, prekleti psi!« je neprenehoma odgovarjala Mira in hkrati streljala in polnila orožje z zadnjimi naboji. »Nikoli!« je bila njena zadnja beseda. »Naprej, tovariši!« se je obrnila k tovarišem.

V tej borbi, ki je trajala četrte ure, je vseh deset partizanov, prerezanih od brzostrelk, obležalo v snegu.

Visoko nad Djekšami so grobovi teh junakov. Visoko nad to najsevernejšo slovensko vasjo pričajo, da ni pedi slovenske zemlje, ki bi ne bila prepojena s krvjo njenih borcev za svobodo.

Izdajatelj, lastnik in odgovorni urednik lista: dr. Matko Scharwitsch, Wien XVI., Ottakring, Gertrudenstrasse 83. — Tiska: »Globus«, Zeitungs-, Druck- und Verlagsanstalt G. m. b. H., Wien I., Fleischmarkt 3-5.

Podružnica uprave »Slov. vestnika«, Klagenfurt, Völkermarkterstrasse 21-1.

POKRAJINSKI ODBOR OF ZA SLOVENSKO KOROŠKO

SPOROČA VSEM KOROŠKIM SLOVENCEM IN PROTIFAŠISTOM, DA BO V NEDELJO 17. NOVEMBRA OB 2. URI POP. V ŠT. RUPERTU PRI VELIKOVCU SKUPEN POGREB

70 PARTIZANSKIH BORCEV IN BORK

KI SO PADLI NA SVINJI PLANINI IN NJENEM VZNOŽJU V VELIKI BORBI ZA OSVOBODITEV SLOVENSKEGA NARODA IN ZA NJEGOVE PRAVICE - VEČNA SLAVA JUNAKOM IN JUNAKINJAM, KI SO ŽRTVOVALI SVOJA MLADA ŽIVLJENJA ZA BOLJŠI IN PRAVIČNEJŠI SVET

CELOVEC, DNE 12. NOVEMBRA 1946

POKRAJINSKI ODBOR OF ZA SLOVENSKO KOROŠKO

ska Poljske? Zadnje besede je spregovoril, ko ga je že prijemal spanec. Iz tistih malo stvari, kar je možu uspelo, da ji je izpovedal, je Ludovika domela, da se bližajo veliki dogodki in že sama je zaslutila, da prihaja neka nevarnost — ruševica, strašna, ki grozi, da bo uničila ves način in vse osnove njenega življenja. In vendar je bila srečna. Naj bi se zgodilo kar koli, prav nič se ne bi bala, dokler bi bil on tu. Vse, kar je potrebno, bi že on rešil in napravil, kakor je to vedno bilo doslej. Kadar koli je naneslo, da bi morala sama reševati kakšno resno in praktična vprašanja, se je vedno skri- la za njegov široki hrbet.

Edvard se je prebudil prav tako ne pričakovano, kakor je spal. Oči so se jima srečale in oba sta se nasmehnila.

»Kaj misliš, kako se počutim, ko se prebudim prav v trenutku, ko sanjam, da me koljejo s topim nožem in namesto razbojniške spake nenadoma zagledam tebe?... Toda pozno je že, vstati moram.«

»Zapri oči, Edvard, takoj se oblečem.«

Vljudno se je nasmehnil. Pobral je knjigo, ki je bila padla na preprogo, in se delal, kakor da čita. Zeromski »Zvesta reka«, Romantika

uporov, samoodpovedi, zvestobe... Prav nič se ni spremenila. Zdajci ga stalno prosi, naj zapira oči. Veliko detel! Romantično bitje!...

V vseh sedemindvajsetih sobah starinskega dvorca grofov Mogeljnickih se je pričelo običajno jutranje življenje. V spodnjem nadstropju, kjer so v nekem delu prebivali strežniki, so že zdavnaj vsi spali. V kuhinji se je pripravljaj zajtrk. Dve sobarici in mladi strežnik so pospravljali vežo in veliko sprejemnico. Zgoraj pa so še vsi spali. Ludovikina sobarica, precej lepa šestnajstletna Hela, vnukinja starega Juzefa, je hotela pospraviti damsko sobo svoje gospodarice, toda je našla vrata še zaklenjena. To je povedala dedu. Starec ji je pa zabranil, da bi vznemirjala gospo grofico in danes pospravljala njene sobe.

Ko si je Edvard razgledal dobro znane in dragocene predmete na toaletni mizici svoje žene, je čakal, da se Ludovika vrne. Kmalu je vstopila z Juzefom. Starec je nisko priklonil svojo sivo glavo. Pod sinjim kazakinom (vrsta jopice) so bile jasno videti njegove mršave lopatice. Juzef je služil pri Edvardu, ko je ta bil še otrok. Starec je bil zvest svoji grofovski rodbini kakor so lahko zvesti samo stari psi

čuvaji, ki so vedno pripravljeni, da naskočijo vsakogar, ki hoče stopiti v gospodarjevo hišo. Dvorca si ni bilo niti zamisliti brez Juzefa. Mogeljnicki so se tako navadili nanj, kakor tistih dveh srednjeveških viteзов v oklepih, ki sta stala pri vhodu v vežo. Postavi viteзов, kakor tudi Juzef, so se podedovali iz roda v rod.

Starec je bil strežnik. Tudi njegovi sinovi ter vnuki, kakor po nasledstvu, so postajali strežniki grofov Mogeljnickih. Kot petnajstletni deček je začel Juzef prvi služiti Edvardovemu dedu. Prav zaradi tega je Edvard v svojih odnosih do dvornika, ki mu je po polnoma zaupal, dopuščal določeno bližnjost.

»Ali si vse napravil, kar sem ti naročil?«

»Da, nihče ni zvedel, da se je vrnil milostljivi gospod. Sam bom pospravljaj grofove sobe. Glejte, prosim, tukaj vzemite ključ od vrat vaše delovne sobe, katera drže v spalnico milostljive gospe. Odkar ste odpotovali, razen mene in grofice, še nihče ni stopil tja. Ko bo Hela pospravljala sobe, naj milostljivi gospod ostane v svoji delovni sobi. Sicer moja vnukinja ne bo nikomur nič povedala, vendar tako bo bolje.

»Ali si vse napravil, kar sem ti naročil?«

»Da, nihče ni zvedel, da se je vrnil milostljivi gospod. Sam bom pospravljaj grofove sobe. Glejte, prosim, tukaj vzemite ključ od vrat vaše delovne sobe, katera drže v spalnico milostljive gospe. Odkar ste odpotovali, razen mene in grofice, še nihče ni stopil tja. Ko bo Hela pospravljala sobe, naj milostljivi gospod ostane v svoji delovni sobi. Sicer moja vnukinja ne bo nikomur nič povedala, vendar tako bo bolje.